

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

АНДИЖОН МУҲАНДИСЛИК- ИҚТИСОДИЁТ
ИНСТИТУТИ

“Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” кафедраси

“БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ НАЗАРИЯСИ”

ФАНИДАН МАСАЛАЛАР ТЎПЛАМИ

Андижон – 2009

Ушбу услубий кўрсатма Андижон муҳандислик - иқтисодиёт институти “Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” кафедрасининг 2009 йил “3” ноябр кунги № 3 сонли мажлисида кўриб чиқилган.

Тузувчилар: и.ф.н. профессор И.Қаюмов
катта ўқитувчи А.Мамажонов

Такризчилар: С. Махмудов – “Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” кафедраси
катта ўқитувчиси, и.ф.н.
Г. Каримова - «Молия» кафедраси катта ўқитувчиси

“Молия” факультети Кенгаши томонидан маъқулланган.(20__ йил

“__” ____даги №__ сонли мажлис баёни.)

Кенгаш раиси:_____ Н.Тўйчибоев

Институт Ўқув-услубий кенгаши томонидан тасдиқланган.(20__

йил” ____” ____даги № ____сонли мажлис баёни.)

Кенгаш раиси:_____ А.Ҳакимов

СЎЗ БОШИ:

Республикамизда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотлар мамлакат иқтисодиётини ўсиб бориши ва аҳоли турмуш тарзини яхшиланиб боришига хизмат қилмоқда, ўз навбатида рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқарувчи турли мулкчиликка асосланган корхоналарнинг қурилиши йилдан-йилга ортмоқда.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларнинг тўғри ишлаб чиқилганлиги уларни босқичма-босқич амалиётга жорий қилиниши ва давлат бош ислохотчиси деб тан олиниши эришилган ютуқларнинг асосий мезонидир. Бугунги иқтисодий ўсиш жараёнининг ўзига хос хусусияти шундаки, у жахон молиявий-иқтисодий инқирози шароити даврига тўғри келди. Инқирознинг келиб чиқиш сабаблари, унинг салбий оқибатларини олдини олиш ва Ўзбекистонда уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари Президентимиз томонидан ишлаб чиқилди ва амалиётда қўлланилмоқда.

Амалга оширилган иқтисодий ўзгаришлар заминида таъминот, ишлаб чиқариш, сотиш жараёнларининг тўғри ташкил қилиш, уларнинг ўзаро боғлиқлигини таъминлашга қаратилган амаллардан тўғри фойдаланиш талаб қилинади. Бундай омилларнинг асоси сифатида ҳисоб ишларини юритилишини ташкил қилиш, маблағлар тўлиқлигини таъминлаш, бизнес режа кўрсаткичларини бажарилишини назорат қилишда бухгалтерия ҳисобининг аҳамияти юқоридир.

Бухгалтерия ҳисобининг моҳиятини, иқтисодий аҳамиятини ва ҳозирги жахон молиявий-иқтисодий инқирози шароитидаги мазмун

моҳиятини ўрганишда бухгалтерия ҳисоби назарияси фанидан етарли билимга эга бўлиш талаб қилинади.

Бухгалтерия ҳисоби назарияси фанини ўрганиш давомида бирламчи ҳисоб тўғрисида, унинг турлари ва корхона маблағларининг жойланиши, ташкил топиш манбалари бўйича билимга эга бўламиз. Шу билан бирга бухгалтерия ҳисобининг предмети ва унда қўлланиладиган усуллар тўғрисида етарли билимга эга бўламиз ҳамда бухгалтерия ҳисобининг ечимлари, уларнинг тузилиши тўғрисида тегишли маълумотлар оламиз. Юқоридаги вазифаларни бажаришда бухгалтерия ҳисоби назарияси бўйича амалий кўникмаларни ҳосил қилиш учун ушбу масалалар тўплами тайёрланди.

Тўпламга киритилган масалалар бевосита бухгалтерия ҳисоби назариясига оид ҳисобланиб бундай масалалар тўпламининг биринчи қисмида кўрсатилган.

Тўпламнинг биринчи ва иккинчи қисмида кўрсатилган масалаларни ечиш учун вақт меъёрида амалиёт дарслари учун белгиланган дарс соатлари асос қилиб олинган.

Масалалар тўпламининг “Бухгалтерия ҳисоби назарияси” фани бўйича берилган масалалар асосан шу йўналишда таълим олаётган, шу фанни ўқиётган ва ўрганаётган талабаларга мўлжалланган бўлса, тармоқ бухгалтериясига киритилган масалалардан “Иқтисодиёт”, “Менежмент”, “Касб таълими” йўналишларида таълим олаётган талабалар фойдаланиши мумкин.

I ҚИСМ. БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ НАЗАРИЯСИ

1-МАВЗУ: Ҳисоб тўғрисида тушунча ва уни тарихий ривожланиши, турлари.

Бу мавзуда талабалар ҳисоб тўғрисидаги дастлабки тушунчаларга эга бўладилар. Ҳисобнинг шаклланишидаги омиллар билан танишиб чиқадиладар ва ўз навбатида унинг тарихий ривожланиши тўғрисида тегишли билимга эга бўладилар. Шу билан бирга ҳисоб турлари ҳақида аниқ маълумот оладилар, ҳисоб турларининг ўзаро боғлиқлиги фарқи тўғрисида аниқ тасаввурга эга бўладилар. Мавзуни ўрганишда бухгалтерия ҳисобининг хусусиятлари, бухгалтерия ҳисобида қўлланиладиган ўлчов бирликлари тўғрисида билимга эга бўладилар. Мавзу бўйича талабалар 1,2 - масалаларни ишлаб чиқадиладар. Биринчи мисолимиз амалга оширилган хоҳиш ва жараёнларнинг иқтисодий мазмунидан келиб чиққан ҳолда уларни қайси ҳисоб турига мансублигини аниқлаб чиқадиладар. Иккинчи мисолимизда ҳисобда шу жумладан бухгалтерия ҳисобида қўлланиладиган ўлчов бирликларини аниқлаб, пул ўлчов бирлигининг бухгалтерия ҳисобидаги аҳамиятини ўрганадиладар.

МИСОЛ №1. Хиссадорлик жамиятида амалга оширилган ходиса ва жараёнларни қайси ҳисоб турига таълуқли эканлигини аниқлаб қуйидаги жадвалда кўрсатинг.

Амалга оширилга ходиса ва жараёнларни ҳисоб турлари бўйича ифодалаш.

№	Амалга оширилган ходиса ва жараёнлар	Ҳисоб тури		
		Оператив ҳисоб	Статистик ҳисоб	Бухгалтерия ҳисоби
1	20 талаба бир соатда 900 килограмм пахта теришди.			
2	Моддий жавобгар шахс томонидан товар-моддий қийматларнинг каомати аниқланди. -5000 сўм.			
3	Вилоят бўйича бир кунлик			

	ғалла тайёрлаш режаси 14 фоизга бажарилди.			
4	Кассада моддий жавобгар шахс Акрамов А.га хизмат сафари учун пул берилди. – 70000 сўм.			
5	Корхона кадрлар бўлими томонидан ўтказилган текшириш натижаларига асосан иш кунининг бошланишига 15 нафар ходим ишчи 5-10 минутдан кеч қолганлиги аниқланди.			
6	Бугун 15 май соат 14-00 да оби-ҳаво 38 градус иссиқни ташкил қилди.			
7	Вилоят аҳолисининг ўртача ўсиши 2008 йилда 45000 кишини ташкил қилди.			
8	Кассир кассадан ходимларга иш хақи берди 180000 сўм.			
9	Қандолатчи ўтказилган кузатиш натижаларига асосан 1 соатда 2 та торт тайёрлади.			
10	Вилоят бўйича 2008 йили ўтган 2007 йилга нисбатан пахта тайёрлаш 18 фоизга ортди.			

МИСОЛ №2. Бухгалтерия ҳисобида қўлланиладиган ўлчов бирликларининг хусусиятлари аниқлаш бир ўлчов бирлиги ёрдамида иккинчи ўлчов бирлигини топиш ва натижаларини пул ўлчов бирлигида ифодаланг.

Мисолни бажариш учун қуйидаги маълумотлардан фойдаланинг:

“Андижондон маҳсулотлари” ҳиссадорлик жамиятида 18 августда
ишлаб чиқарилган тайёр маҳсулотлар тўғрисида маълумотнома

№	Маҳсулот номи	Ўлчов бирлиги	Баҳоси (1 кг) сўмда	Микдори	Суммаси	Эслатма
	1	2	3	4	5	6
1	Олий навли ун	кг	370	4000	?	
2	Биринич навли ун	кг	320	6500	?	
3	Иккинчи навли ун (микдорини аниқланг)	кг	280	?	2688000	
4	Учинчи навли ун (баҳосини аниқланг)	кг		7200	1584000	
	Жами:			?	?	

2-МАВЗУ: БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИНГ ПРЕДМЕТИ ВА МЕТОДИ.

Мавзуни ўрганиш давомида талабалар бевосита корхона ва ташкилотлар тўғрисида республикамизда шаклланган хўжалик юритувчи субъектлар тўғрисидаги тушунчага эга бўладилар. Турли мулкчиликка асосланган хўжалик юритувчи субъектларнинг маблағларининг турлари ташкил қилиш асослари, юридик шахс мақомига эга бўлган корхона ва ташкилотлар ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўладилар.

Мавзуни ўрганиш давомида асосий ва айланма маблағлар, четга жалб қилинган ёки четдан жалб қилинган, инвестициялар тўғрисида маълумот оладилар. Ўз навбатида талабалар бухгалтерия ҳисоби фанининг предмети ва методини ўрганадилар, унинг бошқа фанлар билан боғлиқлиги тўғрисидаги тасарруфга эга бўладилар. Бухгалтерия ҳисоби фанининг предмети ва методи тўғрисидаги турлича талқинлар билан танишиб чиқадиладар. Мавзу бўйича талабалар 4 мисолни ишлаб чиқадиладар.

МИСОЛ №3. Хиссадорлик жамиятининг жами маблағлари 1.01.200... йил ҳолатига _____ сўмни ташкил қилган. Шу жумладан:

№	Корхона маблағлари	Суммаси	Асосий маблағлар	Айланма маблағлар
1	Хомашё ва материаллар	4500000		
2	Кассадаги пул маблағлари	900000		
3	Хиссадорлик жамияти биноси	97250000		
4	Тайёр маҳсулот	86750000		
5	“Нексия” автомашинаси	14320000		
6	Товарлар	46680000		
7	Ҳисоб-китоб счётидаги пул маблағлари	26740000		
8	Компьютер жихозлари билан	850000		
9	Ярим тайёр маҳсулот	4320000		
10	Юк автомашинаси	54260000		
11	Идишлар	1883000		

12	Ип йигирув станог	37170000		
13	Асосий ишлаб чиқаришдаги материаллар	24350000		
14	Ёдамчи ишлаб чиқариш биноси	3450000		
15	Брак (яроқсиз) материаллар	950000		

Юқорида кўрсатилган 15 турдаги корхона маблағларини асосий ва айланма (оборот) маблағларга ажратинг (жадвалда кўрсатинг)

МИСОЛ №4. Корхона маблағларининг жойланиши ва ташкил топиш манбалари бўйича гуруҳлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган.

№	Корхона маблағлари	Суммаси	Гуруҳлари бўйича	
			Жойланиши бўйича	Ташкил топиш манбалари бўйича
1	“Дамас” автомашинаси	14000000		
2	Хомашё ва материаллар	6000000		
3	Бюджетга бўлган қарздорлик	5410000		
4	Кассадаги пул маблағлари	1350000		
5	Ҳисоб-китоб счётидаги пул маблағлари	77250000		
6	Асосий воситаларнинг эскириши	-		
7	Тайёр маҳсулот	14750000		
8	Захира капитали	25920000		
9	Умумхўжалик ихтиёридаги эҳтиёт қисмлар	2400000		
10	Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимларга бўлган қарздорлик.	25350000		
11	Олинган материаллар учун мол етказиб берувчиларга бўлган қарздорлик.	35910000		

12	Номоддий активлар	1200000		
13	Эҳтиёт қисмлар	450000		
14	Хизмат сафари учун берилган аванслар	720000		
15	Банк кредитлари	-		
16	Фойд	-		
17	Турли дебиторлик қарзи	6550000		
18	Турли кредиторлик қарзи	5875000		
19	Устав капитали	30745000		
20	Пул қийматига эга бўлган қоғозлар	4540000		
	Жами:	258420000	?	?

МИСОЛ №5. Хиссадорлик жамияти раҳбарининг 8 январ 200... йилдаги 12-сонли буйруғига асосан эҳтиёт қисмлар омборида тўлиқ инвентаризация ўтказилди. Инвентаризация ўтказиш бўйича комиссия қуйидаги тартибда тузилган.

1. Исаков Х. – раис
2. Якубов А. – аъзо
3. Умаров Ю. – бухгалтерия ходими

Инвентаризация ўтказиш кунига моддий жавобгар шахс томонидан тузилган ҳисоботда эҳтиёт қисмлар суммаси 7950000 сўм деб кўрсатилган. Шу жумладан эҳтиёт қисмларнинг турлари бўйича:

№	Эҳтиёт қисмларнинг номлари	Ўлчов бирлиги	Маркаси ва нави	Баҳоси	Миқдори	Суммаси
1	Ип йигирув станогини	дона	ПН-400	970000	1	970000
2	Электродвигатель	дона	ЭП-310	640000	2	1280000
3	Ип ўрайдиган мослама	дона	ПВ-90	50000	4	200000
4	Сув насоси	дона	ВН-24	650000	5	3250000
5	Автоулов шиналари	дона	ША-54	45000	10	450000

6	Йигирув мосламаси	дона	ВП-150	85000 0	1	850000
7	Юк ташувчи контейнер	дона	КТ-12	75000	4	300000
8	Ип йигирув моламаси	дона	НП- 350	80000	6	480000
9	Толани титувчи мослама	дона	ПП-15	85000	2	170000
	Жами:					7950000

Ўтказилган инвентаризация натижалари бўйича комиссия аъзолари томонидан тузилган далолатнома бўйича аниқланди ва ҳисоблаб чиқилди.

№	Эҳтиёт қисмларнинг номлари	Ўлчов бирли -ги	Маркас и нави	Баҳос и	Мик - дори	Сумаси
1	Ип йигирув станог	дона	ПН- 400	97000 0	1	970000
2	Электродвигатель	дона	ЭП-310	64000 0	2	1280000
3	Ип ўрайдиган мослама	дона	ПВ-90	50000	3	200000
4	Сув насоси	дона	ВН-24	65000 0	5	3250000
5	Автоулов шиналари	дона	ША-54	45000	10	450000
6	Йигирув мосламаси	дона	ВП-150	85000 0	1	850000
7	Юк ташувчи контейнер	дона	КТ-12	75000	4	300000
8	Ип йигирув моламаси	дона	НП- 350	80000	6	480000
9	Толани титувчи мослама	дона	ПП-15	85000	2	170000
	Жами:				34	7900000

Ўтказилган инвентарзация натижасига кўра камомад суммаси қайси эҳтиёт қисм ҳисобига аниқланган ва қайси суммада?

МИСОЛ-№6. Хиссадорлик жамиятида амалга оширилган ходиса ва жараёнларни ўрганишда бухгалтерия ҳисобининг қайси усулларидадан фойдаланганлигини аниқланг.

№	Амалга оширилган хўжалик жараёнларининг номи	Қайси усулдан фойдаланилган
1	Омборда хомашё ва материалларнинг кам чиққанлиги аниқланди. Омбор мудир каммад суммасини тан олди.	?
2	Хиссадорлик жамиятида маҳсулот таннари 2008 йилга нисбатан 20 фоизга пасайди.	?
3	Хиссадорлик жамиятида маҳсулот ишлаб чиқариш хажми 2009 йилга нисбатан 26 фоизга ортди.	?
4	Ишчи ва ходимларнинг иш вақтини ҳисобга олишда табеллар тузишди.	?
5	Корхона раҳбари Исаков Х. Бош муҳандисни хизмат сафарига жўнатиш тўғрисида буйруқ берди (ёзма)	?
6	Кассада ходимларга иш ҳақи берилди.	?
7	Корхона ишлаб чиқарган тайёр маҳсулотини харидорларга сотиш баҳосида етказиб берди.	?

3-МАВЗУ: БУХГАЛТЕРИЯ БАЛАНСИ.

Мавзуни ўрганишда талабалар баланс тўғрисида тушунчага эга бўладилар, шу билан бирга баланснинг иқтисодий аҳамиятини бошқариш тизимидаги ўрни ҳақида тегишли билим ва кўникма оладилар. Ўз навбатида бухгалтерия баланснинг тузилиши бўлимлари, моддалари билан тўлиқ танишиб оладилар. Бухгалтерия балансини тузиш учун иқтисодий маълумотларни умумлаштириш баланс тузиш учун тайёрлаш ишлари билан танишиб чиқадилар.

Бухгалтерия балансида хўжалик операциялари ёрдамида рўй берадиган ўзгаришлар билан танишиб чиқадилар.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган бухгалтерия баланси (шакл-1) билан яқиндан танишиб чиқадилар. Бухгалтерия балансини тузиш учун маълумотларни умумлаштириш, балансни топшириш тартиби, унга ёзиладиган тушунтириш хатида балдириладиган хулоса ва фикрлар бўйича тегишли маълумотга эга бўладилар.

Талабаларга яқиндан тушунарли бўлиши учун Молия вазирлиги томонидан (27.12.2002 йил) тасдиқланган баланс шаклини кўрсатиб ўтамиз.

БУХГАЛТЕРИЯ БАЛАНСИ - 1-сонли шакл

_____ 200__ йилга

Кодлар

БХУТ бўйича

0710001

1-шакл

Корхона, ташкилот _____
бўйича

КТУТ

Тармоқ _____
бўйича

ХХТУТ

Ташкилий-ҳуқуқий шакли _____
бўйича

ТҲШТ

Мулкчилик шакли _____
бўйича

МШТ

Вазирлик, идора ва бошқалар _____
бўйича

ДБИБТ

Солиқ тўловчининг идентификацион
рақами
СТИР

Худуд

МҲБТ

Манзил _____
Жўнатишган сана

Ўлчов бирлиги, минг сўм
қилинган сана

Қабул

Тақдим

қилиш

муддати

Кўрсаткичлар номи	Сатр коди	Ҳисобо т даври бошига	Ҳисобо т даври охирига
1	2	3	4
АКТИВ			
I. Узоқ муддатли активлар			
Асосий воситалар:			
Бошланғич (қайта тиклаш) қиймати (0100,0300)	010		
Эскириш суммаси (0200)	011		
Қолдиқ (баланс) қиймати (сатр.010-011)	012		
Номоддий активлар:			
Бошланғич қиймати (0400)	020		
Амортизация суммаси (0500)	021		
Қолдиқ (баланс) қиймати (сатр.020-021)	022		
Узоқ муддатли инвестициялар, жами (сатр.040+050+060+070+080), шу жумладан:	030		
Қимматли қоғозлар (0610)	040		
Шуъба хўжалик жамиятларига инвестициялар (0620)	050		
Қарам хўжалик жамиятларига инвестициялар (0630)	060		
Чет эл капитали мавжуд бўлган корхоналарга инвестициялар (0640)	070		
Бошқа узоқ муддатли инвестициялар (0690)	080		
Ўрнатиладиган асбоб-ускуналар (0700)	090		
Капитал қўйилмалар (0800)	100		
Узоқ муддатли дебиторлик қарзлари (0910,0920,0930,0940)	110		
Узоқ муддатли кечиктирилган харажатлар (0950,0960,0990)	120		
I бўлим бўйича жами (сатр.012+022+030+090+100+110+120)	130		
II. Жорий активлар			
Товар-моддий захиралар, жами	140		

(сатр.150+160+170+180), шу жумладан:			
Ишлаб чиқариш захиралари (1000,1100,1500,1600)	150		
Тугулланмаган ишлаб чиқариш (2000,2100,2300,2700)	160		
Тайёр маҳсулот (2800)	170		
Товарлар (2900 дан 2980 нинг айирмаси)	180		
Келгуси давр ҳаражатлари (3100)	190		
Кечиктирилган ҳаражатлар (3200)	200		
Дебиторлар, жами (сатр.220+240+250+260+270+280+290+300+310)	210		
Шундан: муддатли ўтган	211		
Харидор ва буюртмачилар қарзи (4000 дан 4900 нинг айирмаси)	220		
Ажратилган бўлинмаларнинг қарзи (4110)	230		
Шуъба ва қарам хўжалик жамиятларининг қарзи (4120)	240		
Ходимларга берилган бунақлар (4200)	250		
Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга берилган бунақлар (4300)	260		
Бюджетга солиқ ва йиғимлар бўйича бунақ туловлар (4400)	270		
Мақсадли давлат жамғармалари ва суғурталар бўйича бунақ туловлар (4500)	280		
Таъсисчиларнинг устав капиталига улушлар бўйича қарзи (4600)	290		
Ходимларнинг бошқа операциялар бўйича қарзи (4700)	300		
Бошқа дебиторлик қарзлари (4800)	310		
Пул маблағлари, жами (сатр.330+340+350+360), шу жумладан:	320		
Кассадаги пул маблағлари (5000)	330		
Ҳисоб-китоб счётидаги пул маблағлари (5100)	340		
Чет эл валютасидаги пул маблағлари (5200)	350		
Бошқа пул маблағлари ва эквивалентлари	360		

(5500,5600,5700)			
Қисқа муддатли инвестициялар (5800)	370		
Бошқа жорий активлар (5900)	380		
II бўлим бўйича жами (сатр.140+190+200+210+320+370+380)	390		
Баланс активи бўйичажами (сатр.130+390)	400		
ПАССИВ			
I.Ўз маблағлари манбалари			
Устав капитали (8300)	410		
Қўшилган капитал (8400)	420		
Резерв капитали (8500)	430		
Сотиб олинган хусусий акциялар (8600)	440		
Тақсимланмаган фойда (қопланмаган зарар) (8700)	450		
Мақсадли тушумлар (8800)	460		
Келгуси давр харажатлари ва тўловлари учун заҳиралар (8900)	470		
I бўлим бўйича жами (сатр.410+420+430+440+450+460+470)	480		
II.Мажбуриятлар			
Узоқ муддатли мажбуриятлар, жами (сатр.500+520+530+540+550+560+570+580+590)	490		
Шу жумладан: узоқ муддатли кредиторлик қарзлари (сатр.500+520+540+560+590)	491		
Мол етказиб берувчилр ва пудратчиларга узоқ муддатли қарз (7000)	500		
Ажратилган бўлинмаларга узоқ муддатли қарз (7110)	510		
Шуъба ва қарам хўжалик жамиятларига узоқ муддатли қарз (7120)	520		
Узоқ муддатли кечиктирилган даромадлар (7210,7220,7230)	530		
Солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича узоқ муддатли кечиктирилган мажбуриятлар	540		

(7240)			
Бошқа узоқ муддатли кечиктирилган мажбуриятлар (7250,7290)	550		
Харидорлар ва буюртмачилардан олинган бўнаклар (7300)	560		
Узоқ муддатли банк кредитлари (7810)	570		
Узоқ муддатли қарзлар (7820, 7830, 7840)	580		
Бошқа узоқ муддатли кредиторлик қарзлари (7900)	590		
Жорий мажбуриятлар, жами (сатр.610+630+640+650+660+670+680+690+700+710+720+730+740+750+760)	590		
Шу жумладан: жорий кредиторлик қарзлари (сатр.610+630+650+670+680+690+700+710+720+760)	601		
Шундан: муддати ўтган жорий кредиторлик қарзлари	602		
Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга қарз (6000)	610		
Ажратилган бўлинмаларга қарз (6110)	620		
Шуъба ва қарам хўжалик жамиятларига қарз (6120)	630		
Кечиктирилган даромадлар (6210, 6220, 6230)	640		
Солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича кечиктирилган мажбуриятлар (6240)	650		
Бошқа кечиктирилган мажбуриятлар (6250, 6290)	660		
Олинган бунаклар (6300)	670		
Бюджетга тўловлар бўйича қарз (6400)	680		
Суғурталар бўйича қарз (6510)	690		
Мақсадли давлат жамғармаларига тўловлар бўйича қарз (6520)	700		
Таъсисчиларга бўлган қарзлар (6600)	710		
Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича қарз (6700)	720		
Қисқа муддатли банк кредитлари (6810)	730		

Қисқа муддатли қарзлар (6820,6830,6840)	740		
Узоқ муддатли мажбуриятларнинг жорий қисми (6950)	750		
Бошқа кредиторлик қарзлар (6950 дан ташқари 6900)	760		
I бўлим бўйича жами (сатр.490+600)	770		
Баланс пассиви бўйича жами (сатр.480+770)	780		

МИСОЛ №7 Хиссадорлик жамиятининг 1.01.200... йил ҳолатига тузилган бухгалтерия баланси қуйидагича:

(сўмда)

Актив томонида хўжалик маблағларининг жойланиши кўрсатилади.	Суммаси	Пассив томонида хўжалик маблағларининг ташқил топиш манбалари кўрсатилади.	Суммаси
1-бўлим. 1.Асосий воситалар 2.Асосий воситаларнинг эскириши 3.----- ----- Дебиторлик қарзлари -----	24156000 9450000	1-бўлим. Устав капилати----- Резерв капитали ----- ----- Мақсадли тушумлар ----- -----	25000000 13000000
1-бўлим жами	33600,0	1-бўлим жами	38000,0
2-бўлим. Товарлар----- Асосий ишлаб чиқариш----- Касса----- Ҳисоб-китоб счёти----- ----- Тайёр маҳсулот Келгуси давр харажатлари ----- -----	7350000 4650000 6000000	2-бўлим. Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга бўлган қарзлар----- Солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича қарзлар----- Мехнатга ҳақ тўлаш бўйича қарзлар----- ----- ----- Кредиторлик қарзлар	 3000000 1000000 600000 9000000
2-бўлим жами	1800000	2-бўлим жами	13600000
БАЛАНС	51600000		51600000

2. 3 январ куни хиссадорлик жамиятининг маблағлари таркибида қуйидаги ўзгаришлар амалга оширилди.

2.1. Банкдаги ҳисоб-китоб счётидан кассага иш ҳақи бериш учун пул олинди. -1500000

2.2. Мол етказиб берувчилардан тузилган шартномага асосан келган материаллар омборга кирим қилинди. – 4500000

2.3. Асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш хақи ҳисобланди. - 2800000

2.4. Хиссадорлик жамиятининг ҳисоб-китоб счётидан мол етказиб берувчилардан олинган материаллар учун пул ўтказилди. – 4100000 сўм.

Жамият маблағлари таркибида амалга оширилган жараёнларни баланс моддаларида ифодалаш учун асосий эътиборни амалга оширилган жараёнларнинг иқтисодий мазмунини тушуниб етиш ва шунга тегишли баланс моддаларида кўрсатиш мақсадга мувофиқдир.

Юқорида амалга оширилган хўжалик жараёнларини алоҳида-алоҳида баланс суммасига таъсири билан бўлимлари ва жами баланс суммасига таъсирини аниқлаб чиқамиз.

Биринчи ҳолатда банкдаги ҳисоб-китоб счётидан кассага 1500000 сўм пул олинди. Демак, ҳисоб китоб счётидаги пул маблағлари 1500000 сўмга камайди, кассадаги пул маблағлари эса 1500000 сўмга кўпайди.

Иккинчи жараёнда мол етказиб берувчилардан тузилган шартномага асосан келган материаллар омборга кирим қилиниши яъни материаллар суммаси 4500000 сўмга кўпайди, бир вақтда олинган материаллар учун қарздорлик суммаси ҳам кўпайди.

Учинчи жараёнда ҳам юқоридаги (2.2.)га ўхшаб асосий ишлаб чиқариш харажатлари кўпайди бир вақтда ходимларга ҳисобланган иш хақи суммасига нисбатан уларга бўлган қарздорлик ҳам кўпайди.

Тўртинчи жараёнда мол етказиб берувчилардан олинган (кирим қилинган) материаллар учун пул тўланганлиги яъни мол етказиб берувчиларга бўлган қарздорлик суммасига камайиши бир вақтда ҳисоб-китоб счётидаги пул манбаларининг камайиши амалга оширилган.

Юқоридаги тушунтиришлардан келиб чиққан ҳолда Сиз хиссадорлик жамиятининг маблағлари таркибидаги ўзгаришларнинг ҳар бирини баланснинг тегишли бўлим ва моддаларида кўрсатиб жами баланс суммаларини унинг актив ва пассив томонлари бўйича ҳисоблаб чиқиш талаб қилинади.

МИСОЛ №8. Қуйидаги берилган маълумотларга асосан бухгалтерия балансида (бўлимлари ва моддаларида) рўй берадиган ўзгаришларни ҳисоблаб, балансга тегишли ўзгартиришлар киритинг (сўмда).

1. Хиссадорлик жамиятининг материаллар сақланадиган омборидан асосий ишлаб чиқаришга хомашё чиқарилди. – 4500000
2. Кассадан ишчи ва хизматчиларга тузилган иш хақи бериш ведомостига асосан иш хақи берилди. – 2300000
3. асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш хақи ҳисобланди. -7700000
4. Ходимларнинг иш хақидан солиқ суммаси ушлаб қолинди. -1400000
5. Асосий ишлаб чиқаришдан омборга тайёр маҳсулот кирим қилинди. -2800000
6. Иш хақи бериш учун ҳисоб-китоб счётидан кассага пул олинди. (чек орқали) - 3200000
7. Мол етказиб берувчилардан келган хомашё ва материаллар омборга кирим қилинди. – 7500000

Хиссадорлик жамиятнинг 1.01.200... ҳолатига бўлган балансида қуйидагилар кўрсатилган.

Б А Л А Н С

1 январ 200... йил ҳолатига

Актив		Пассив	
Баланс моддалари	Суммаси	Баланс моддалари	Суммаси
1. Асосий воситалар (01)	195700000	1. Устав капитали	91750000
2. Материаллар (10)	45000000	2. Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимларга бўлган қарздорлик (67)	71350000
3. Касса (50)	750000	3. Мол етказиб берувчиларга бўлган қарздорлик (60)	59440000
4. Ҳисоб-китоб счёти (51)	18750000	4. Бюджетга тўловлар бўйича	24700000

		қарздорлик (64)	
5. Тайёр маҳсулот (28)	27250000	5. Бошқа қарзлар	9460000
6. Асосий ишлаб чиқариш (20)	9750000		
7. Дебиторлар	-		
Баланс	256700000	Баланс	256700000

МИСОЛ №9.

I. Қуйидаги берилган маълумотларга асосан моддий жавобгар шахсларнинг материаллар ҳаракати бўйича кунлик ҳисоботини тузинг.

Корхонада материалларнинг тўлиқ таъмирлаш бўйича иккита моддий жавобгар шахс бор.

1. Примов А. – материаллар бўйича моддий жавобгар шахс, унинг зиммасидаги материаллар қолдиғи 1.01.200... йил ҳолатига 45000000 сўмдан ташкил топган.
2. Акрамов Н. – тайёр маҳсулотлар бўйича моддий жавобгар шахс, унинг зиммасидаги тайёр маҳсулотлар қолдиғи 1.01.200... йил ҳолатига 27250000 сўмдан ташкил топган.

Моддий жавобгар шахслар (Примов А, Акрамов Н)лар ҳар ҳафтада бир марта ҳиссадорлик жамияти бухгалтериясига ҳисобот- топширадилар.

II. Моддий жавобгар шахсларнинг материаллар ва тайёр маҳсулотлар бўйича ҳисоботини тузиш учун қуйидаги маълумотлардан фойдаланинг:

1. Омбор мудирини Примов А. томонидан тузилган шартномага асосан мол етказиб берувчилардан келган материаллар омборга кирим қилинди.
3 январ 2009 йил ҳужжат №141 30.12. -7900000.
2. Омбордан асосий ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди.
4 январ 2009 йил ҳужжат №9 - 4500000.
3. Тайёр маҳсулотлар омборига асосий ишлаб чиқаришдан олинган тайёр маҳсулот кирим қилинди.
5 январ 2009 йил ҳужжат №4 -2800000
4. Тайёр маҳсулотлар омборидан харидорларга маҳсулот жўнатилди.

5 январ 2009 йил хужжат №6

-3700000

Омбор мудири Примов А. томонидан тузиладиган материаллар харажати (кирим-чиқими) бўйича тузиладиган ва бухгалтерияга топшириладиган ҳисобот шаклининг тузилиши куйидагича.

Х И С О Б О Т №1

Материаллар харажати бўйича 1 январдан 6 январгача 200...
Моддий жавобгар шахс Примов А.

№	Материаллар кимдан олинди ёки кимга чиқарилди	Хужжа т		Микд ори	Ба хо си	Сум мас и
		№	кун и			
	1.01.200... қолдиқ					
	Кирим бўйича----- ----- ----- -----					
	Жами кирим					
	Чиқим бўйича----- ----- ----- -----					
	Жами чиқим					
	7 январ ҳолатига қолдиқ-----					
	Сўз билан-----					

Моддий жавобгар шахс

Примов А. (имзо)

МИСОЛ №10. Мисолни ишлаш учун қуйидагилар берилган:

1. Хисадорлик жамиятининг синтетик счётлари бўйича 1 январ 200...йил ҳолатига бошланғич қолдиғи.

Синтетик счётларнинг 1.01.200... ҳолатига бўлган қолдиғи куйидагича

№	Счётлар номи ва номери	Дебет	Кредит
1	Асосий воситалар (01)	4750000	

2	Устав капитали		7850000
3	Касса (50)	1850000	
4	Ҳисоб-китоб счёти (51)	19370000	
5	Асосий ишлаб чиқариш (20)	5730000	
6	Тайёр маҳсулотлар (28)	3190000	
7	Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар (60)		24950000
8	Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимлар билан ҳисоб-китоблар (67)		2090000
	Жами:	34890000	34890000

2. Хиссадорлик жамиятида амалга оширилган хўжалик операциялари

(сўмда)

№	Хўжалик операцияси мазмуни	Суммаси
1	Асосий ишлаб чиқаришдан омборга тайёр маҳсулот кирим қилинди.	2140000
2	Асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш ҳақи ҳисобланди ва маҳсулот таннархига ўтказилди.	7600000
3	Кассадан бош бухгалтерга хизмат сафари учун буноқ пули берилди.	120000
4	Мол етказиб берувчилардан келган материаллар омборга қабул қилинди.	7980000
5	Кассадан январ ойи учун ходимларга иш ҳақи берилди.	980000

3. Мисолни ишлаш учун қуйидагилар талаб қилинади:

Синтетик счётларни ой бошига очиб, уларда бошланғич қолдиқларни ёзинг.

Амалга оширилган хўжалик операцияларига бухгалтерия проводкаларини беринг.

Хар бир счётнинг ойлик оборотларини дебет ва кредит томонлари бўйича ҳисоблаб ой охирига бўлган қолдиғини аниқланг.

Синтетик счётлар бўйича оборот ведомостини тузиб, мисолни тўғри ишланганлигини текшириб чиқиш керак.

Синтетик счётлар бўйича оборот ведомостининг тузилиши қуйидагича:

Счёт номи	Бошланғич қолдиғи		Ойлик обороти		Ой қолдиқ охирига	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит

МИСОЛ №11. Мисолни ишлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган.

1. Хиссадорлик жамиятининг 1 январ 200... йил ҳолатига синтетик счётлар бўйича бошланғич қолдиғи қуйидагича.

(сўмда)			
№	Синтетик счётлар номи	Дебет	Кредит
1	“Асосий воситалар” счёти (01)	4750000	
2	“Асосий воситаларнинг эскириши” счёти (02)		1210000
3	“Материаллар” счёти (10)	3270000	
4	“Асосий ишлаб чиқариш” счёти (20)	2330000	
5	“Ёрдамчи ишлаб чиқариш” счёти	1250000	
6	“Капитал кўникмалар” счёти (08)		7890000
7	“Омбордаги тайёр маҳсулотлар” счёти (28)	2500000	
8	“Ходимларга берилган бунаклар” (аванслар) счёти (42)	400000	
9	“Касса” счёти (50)	650000	
10	“Ҳисоб-китоб” счёти (51)	92370000	
11	“Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоблашишлар” счёти (60)		44350000
12	“Бюджетга тўловлар бўйича ҳисоб-китоблар” счёти (64)		750000
13	“Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимлар билан ҳисоб-китоблар” счёти (67)		3500000
14	“Устав капитали” счёти (83)		50190000
15	“Давр харажатлари” счёти (96)	370000	
	Жами:	107890000	107890000

2. Хиссадорлик жамиятининг таъминот жараёни бўйича январ ойида амалга оширган хўжалик операциялари.

Мисолни тўғри ишлаш учун талабалардан қуйидагилар талаб қилинади:

1. Хиссадорлик жамиятининг январ ойида амалга оширган хўжалик операцияларига тегишли бухгалтерия ёзувларини (проводкаларини) бериш;

2. Синтетик счётлар очиб уларда бошланғич қолдиқларни кўрсатиб январ ойидаги хўжалик операцияларини тегишли счётларда ифодалаш;

3. Хар бир синтетик счётнинг ойлик оборотларини счётнинг дебет ва кредит томонларига оборотларини ҳисоблаб охирги 1.02.200... йил ҳолатига қолдиқни топиш;

4. Синтетик счётлар бўйича ойлик оборот ведомостини тузиш.

5. Хиссадорлик жамиятининг 1.02.200... йил ҳолатига балансини тузиш.

“АНТЕКС” хиссадорлик жамиятида 200... йил март ойида қуйидаги хўжалик операциялари амалга оширилди: (таъминот жараёни)

№	Операция мазмуни	Умуми й суммас и	Проводга бериладига н сумма	Счётлар корресп.	
				Дебет	Кредит
1	Хиссадорлик жамияти “Рувин” ишлаб чиқариш корхонасидан тузилган шартномага асосан ПЖ-400 станогини сотиб олди:	150000			
	а) ПЖ-станогининг шартномавий баҳоси	125000			
	б) транспорт харажатлари	0			
	в) ПЖ станогини ўрнатиш билан боғлиқ харажатлар	150000			
	г) Станогнинг баланс қиймати (1250000+150000+100000)	100000			
2	Хиссадорлик жамиятининг	150000			

	хомашё омборига мол етказиб берувчилардан келган хомашёлар кирим қилинди.				
3	Омбордан асосий ишлаб чиқаришга хомашё чиқарилди.	300000			
4	Март ойи учун мавжуд асосий воситаларга эскириш ҳисобланди.	140000			
5	Хиссадорлик жамиятининг банкдаги ҳисоб-китоб счётидан “Риван” ишлаб чиқариш корхонасидан сотиб олган ПЖ-400 станогини учун пул ўтказиб берилди.	125000 0			
6	Омбордан ёрдамчи ишлаб чиқаришга хомашё чиқарилди.	50000			
7	Кассада бош инженерга хизмат сафари учун аванс суммаси берилди.	120000			
8	Хиссадорлик жамияти омборига мол етказиб берувчилардан келган хомашёлар кирим қилинди: а) хомашёларнинг сотиб олиш баҳоси б) хомашёлар омборига кирим қилинаётганда мол етказиб берувчининг айби билан кам чиққанлиги аниқланди. Камомад суммасига мол етказиб берувчига даъво қилинди.	750000 50000			
9	Хиссадорлик жамиятининг банкдаги ҳисоб-китоб счётидан мол етказиб берувчилардан олинган	?			

	хомашёлар учун пул тўланди. 2-операцияга қаранг				
10	Бош инженернинг хизмат сафари бўйича ҳисоботи раҳбар томонидан тасдиқланди. Хизмат сафари билан боғлиқ харажатлар давр харажатларига ўтказилди.	105000			
11	Бош инженер хизмат сафари учун берилган пул маблағларининг ишлатилмай қолган ушламасини кассага қайтариб топширди. (7,10 операцияларга қаранг ва суммани аниқланг)	?			
12	Ҳисобдор шахс Акрамов Н.га тегишли эҳтиёт қисмларини сотиб олиш учун кассадан берилди.	80000			
13	Ҳисобдор шахс Акрамов Н. томонидан сотиб олинган эҳтиёт қисмлар омборга топширилди.	90000			
14	Ҳисобдор шахс Акрамов Н. томонидан эҳтиёт қисмлар сотиб олиш учун ортиқча сарф қилинган пул маблағлари кассадан берилди. (12.13 операцияларга қаранг)	?			
15	Омборда ўтказилган инвентаризация натижаларига асосан моддий жавобгар шахс томонидан камомад аниқланди ва у томонидан тан олинди.	24000			

МИСОЛ №12. Хиссадорлик жамиятида амалга оширилган хўжалик операцияларининг синтетик ва аналитик ҳисобининг 1.02.200... йил ҳолатига бўлган қолдиқларидан ва феврал ойида амалга оширилган хўжалик операцияларидан фойдаланиб мисолни ечинг.

Мисолни ечиш учун маълумотлар:

1. Хиссадорлик жамияти бўйича 1.02.200... йил ҳолатига синтетик счётлари бўйича қолдиқ қуйидагича

№	Счётлар номи ва номери	Суммаси
1	Асосий воситалар (01)	125115000
2	Материаллар (10)	76380000
3	Касса (50)	1350000
4	Ҳисоб-китоб счёти (51)	19230000
5	Давр харажатлари (94)	4870000
6	Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар (60)	97370000
7	Меҳнатга ҳақ бўлаш бўйича ходимлар билан ҳисоб-китоблар (67)	6660000
8	Устав капитали	145385000
9	Хизмат сафари учун ходимларга берилган бунақлар	18000
10	Тайёр маҳсулот (28)	21340000
11	Материаллар (10)	1112000
	Жами:	249415000

1. Хисадорлик жамиятида феврал ойида амалга оширилган хўжалик операциялари

(сўмда)

№	Хўжалик операцияларининг мазмуни	Суммаси
1	Хиссадорлик жамияти “Фотон” илмий ишлаб чиқариш бирлашмасидан тузилган шартномага асосан ип йигирув станогини сотиб олди.	1450000
2	Ип йигирув станогини “Фотон” олмий ишлаб чиқариш бирлашмасидан олиб келиш учун қилинган транспорт харажатлари.	45000
3	Ип йигирув станогини ўрнатиш, ишлаб чиқаришга жорий қилиш билан боғлиқ харажатлар.	320000

	а) материал харажатлари б) иш хақи харажатлари	85000
4	Мол етказиб берувчилардан шартномага асосан келган эҳтиёт қисмлар моддий жавобгар шахс томонидан омборга кирим қилинди сотиб олиш баҳосида.	320000
5	Кассадан ишчи ва ходимларга январ ойи учун иш хақи берилди.	950000
6	Омборга мол етказиб берувчилардан шартнома асосида келган материаллар кирим қилинди. а) материалларнинг счёт-фактурада (юк хатида) кўрсатилган суммаси. б) Хақиқий қабул қилинган материаллар суммаси. в) материаллар кирим қилинаётганда мол етказиб берувчининг айби билан аниқланган камомад суммаси. Камомад суммасига мол етказиб берувчига даъво қилинди ва даъвога розилик олинди.	480000 460000 20000
7	Хиссдорлик жамияти кассасида ўтказилган инвентаризация натижаларига асосан кассирнинг айби билан камомад аниқланди.	15000
8	Кассадан омбор мудирига хизмат сафари учун бунак пули берилди.	50000
9	Хиссдорлик жамиятининг материаллар омборидан ёрдамчи ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди.	80000
10	Асосий ишлаб чиқаришдан омборига тайёр маҳсулот кирим қилинди.	
11	“Водийгаз таъминот” хиссдорлик жамиятига табиий газдан фойдаланганлик тўғрисидаги маълумотномасига асосан ҳисоб-китоб счётидан пул тўланди.	500000
12	Мол етказиб берувчиларга қилинган даъво суммаси улар томонидан тўланди. Пул маблағлари ҳисоб-китоб счётга ўтказилди. (6-операцияга қаранг)	?
13	Феврал ойи учун ишчи ва ходимларга иш хақи ҳисобланди.	18750000

14	Ишчи ва ходимларга ҳисобланган иш ҳақиға нисбатан социал суғуртаға ажратилди.	75000
15	Асосий ишлаб чиқаришдаги асосий воситаларға феврал ойи учун эскириш ҳисобланди ва маҳсулот таннархига ўтказилди.	90000
16	“Водийгаз таъминот” хиссадорлик жамияти томонидан фойдаланилган газ харажатлари умумхўжалик харажатларига ўтказилди.	650000
17	Шахар “Электртармоқлари” идораси томонидан етказиб берилган электр энергия харажатлари маҳсулот таннархига ўтказилди.	580000

Мисолни тўғри ишлаш учун қуйидаги ишларни бажаришингиз талаб қилинади.

Синтетик счётларни очиб уларда хар-бир счётнинг бошланғич қолдиғини ёзиб чиқинг.

Феврал ойидаги хўжалик операцияларига тегишли бухгалтерия проводкаларини беринг.

Хар бир счёт бўйича ойлик оборотини счётнинг дебет ва кредит томонлари бўйича ҳисоблаб, охириги қилдиқларини аниқланг.

Синтетик счётида бўйича феврал ойи учун оборот ведомостини тузинг.

Хиссадорлик жамиятининг 1.03.200... йил ҳолатига балансини тузинг.

МИСОЛ №13. Мисолни ечиш учун қуйидагилар берилган.

1. Хиссадорлик жамияти бўйича синтетик счётлар қолдиғи. Қолдиқни топиш учун олдинги 12-мисол тўлиқ ишланган ва ой охирига хар-бир счётнинг қолдиғи ҳисоблаб чиқарилган бўлиши керак. 1 феврал 200... йил ҳолатига.

2. Хиссадорлик жамиятида феврал ойида амалга оширилган хўжалик операциялари

Феврал ойида амалга оширилган хўжалик операциялари

№	Хўжалик операциялари мазмуни	Суммаси
1	Хиссадорлик жамиятининг омборида ўтказилган инвентаризация натижаларига кўра асосан	29000

	материалларнинг кам чиққанлиги аниқланди. Камомад суммаси омборчи томонидан тан олинди.	
2	Ёрдамчи ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш хақи ҳисобланди.	597000
3	Асосий ишлаб чиқаришдан брак (сифатсиз) маҳсулот олинди.	170000
4	Кассада ёрдамчи ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш хақи берилди.	495000
5	Ходимларнинг иш хақидан солиқ суммаси ушлаб қолинди.	80000
6	Ёрдамчи ишлаб чиқаришдаги ишчиларга ҳисобланган иш хақига нисбатан 10 фоиз социал суғуртага ажратилди.	?
7	Моддий жавобгар шахс томонидан инвентаризация натижалари бўйича аниқланган камомад суммаси кассага топширилди. (1 операцияга қаранг).	?
8	Кассир томонидан тузилган касса ҳисоботида хатолик аниқланди. Кассага кирим қилинган ҳақиқий сумма 4000 сўм, ҳисоботда 400 сўм деб кўрсатилган. Ҳисоботда йўл қўйилган хатоликка бухгалтерия тўғри ёзувларини беринг ва хатоликни тузатишда қайси усулдан фойдалангансиз.	?
9	Хиссадорлик жамиятида товар-моддий бойликларни қайта баҳолаш ўтказилди. а) товар-моддий бойликларни баҳоси қайта баҳолангунча б) қайта баҳолангандан кейин в) қайта баҳолаш натижаси Қайта баҳолашдан кўрилган зарар корхона фойдасидан қопланди.	490000 400000 90000 90000
10	Феврал ойи учун асосий воситаларга эскириш ҳисобланди.	150000
11	Ҳисоб-китоб счётидан ходимларнинг иш хақидан ушлаб қолинган солиқлар суммаси бюджетга ўтказилди.	80000

МИСОЛ №14. Хиссадорлик жамиятида амалга оширилган хўжалик операцияларини синтетик ва аналитик ҳисоби. Мисолни ишлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

1.Синтетик ва аналитик счётларнинг 1.01.200... йил ҳолатига қолдиғи.

№	Счётлар номи	Суммаси
1	Асосий воситалар (01)	78750000
2	Асосий воситаларнинг эскириши (02)	-
3	Номоддий акциялар	1340000
4	Материаллар (10)	14385000
5	Эҳтиёт қисмлар	4750000
6	Тайёр маҳсулотлар (28)	39850000
7	Касса (50)	835000
8	Ҳисоб-китоб счёти (5)	24750000
9	Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар (60)	91790000
10	Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимлар билан ҳисоб-китоблар (67)	24350000
11	Бюджетга тўловлар бўйича қарздорлик 6%	4350000
12	Устав капитали (83)	96900000
13	Давр харажатлари (94)	5350000
14	Асосий ишлаб чиқариш (20)	47380000
	Жами	434780000

3. Хиссадорлик жамиятида юритиладиган “Тайёр маҳсулотлар” счёти бўйича аналитик счётларнинг 1.01.200... йил ҳолатига қолдиғи қуйидагича.

Маҳсулот номи “Ип-110”
(сўмда)

Кимдан олинди ёки кимга берилди (чиқарилди)	Ўлчов бирлиги	Хужжат		Миқдори	Баҳоси	Суммаси
		№	куни			
1.01.200.. йил қолдиқ	кг			7500	35000	202500000

Маҳсулот номи “Ип-240”
(сўмда)

Кимдан олинди ёки кимга берилди(чиқарилд и)	Ўлчов бирлиг и	Хужжат		Миқдор и	Баҳос и	Суммаси
		№	кун и			
1.01.200.. йил қолдиқ	кг			3200	42500 0	13600000 0
Жами материаллар						39850000 0

3. Жамиятнинг январ ойида амалга оширган хўжалик операциялари.

4. Мисолни ишлаш учун қуйидагилар талаб қилинади:

4.1. Синтетик ва аналитик счётларни очиб уларда бошланғич қолдиқларни кўрсатинг.

4.2. Январ ойида амалга оширилган хўжалик операцияларига тегишли бухгалтерия ёзувларини беринг. Берилган бухгалтерия ёзувлари бўйича ҳар бир синтетик ва аналитик счётнинг ойлик оборотини, ой охирига қолган қолдиғини ҳисобланг.

4.3. Ой охирига синтетик ва аналитик счётлар бўйича оборот ведомостини тузинг.

Хиссдорлик жамиятининг январ ойида амалга оширган хўжалик операциялари

№	Хўжалик операциялари мазмуни	Вариантлар		
		1	2	3
1	Хиссдорлик жамияти “Фотон” илмий ишлаб-чиқариш бирлашмасидан ип йигирув станогини сотиб олди.	2450000	2710000	1890000
2	Мол етказиб берувчилардан келган материаллар омборга кирим қилинди.	1860000	1740000	1360000
3	Асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш ҳақи ҳисобланди	7350000	5540000	4360000
4	Жами ишчиларга ҳисобланган иш ҳақиға нисбатан 1% социал	?	?	?

	суғуртага ажратилди.			
5	Хиссадорлик жамияти томонидан харидорларга жўнатилган маҳсулоти учун пул тўланди. Пул маблағлари жамият ҳисоб-китоб счётига ўтказилди.	3550000	3125000	2885000
6	Асосий ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулот омборига кирим қилинди. “Ип-110” 510 кг. 35000 сўмдан “Ип-240” 350 кг 32000 сўмдан	?	?	?
7	Асосий ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди.	78000	71000	69000
8	Материаллар омборида ўтказилган инвентаризация натижаларига асосан омборчининг айби билан камомад аниқланди.	40000	35000	30000
9	Банкдан олинган ҳисоб-китоб счётининг кўчирмасига асосан “Фотон” илмий ишлаб чиқариш бирлашмасидан сотиб олинган ип йигирув станогини учун пул ўтказиб берди. (1 операцияга қаранг)	?	?	?
10	Харидорлар билан тузилган шартномага асосан уларга омбордан тайёр маҳсулот жўнатилди: “Ип-110” 1900 кг 35000 сўмдан “Ип-240” 2100 кг 32000 сўмдан	?	?	?
11	Хиссадорлик жамиятида асосий воситаларнинг жорий таъмирлаш учун эҳтиёт қисм сарф қилинди ва маҳсулот таннарига ўтказилди.	75000	70000	60000
12	Омборчи томонидан келтирилган камомад суммаси кассага топширилди.	40000	35000	30000
13	Мол етказиб берувчилардан шартномага асосан келган эҳтиёт қисмлар кирим қилинди.	550000	500000	450000
14	Асосий ишлаб чиқаришдан амборга			

	тайёр маҳсулот кириш қилинди: “Ип-110” 350 кг 35000 сўмдан “Ип-240” 280 кг 32000 сўмдан	? ?	? ?	? ?
15	Кассадаги пул маблағлари жамиятнинг банкдаги ҳисоб- счётига ўтказилди.	800000	700000	600000

4-МАВЗУ: ХЎЖАЛИК ЖАРАЁНЛАРИ ҲИСОБИ.

Ушбу мавзуга киритилган масалаларни ишлаш давомида талабалар хўжалик жараёнлари тўғрисида тушунчага эга бўладилар. Хўжалик жараёнлари асосан учга яъни таъминот, ишлаб чиқариш, сотиш жараёнларини ўз ичига олади. Жараёнларнинг ўзига боғлиқ ҳолда ташкил қилиниши корхона ва ташкилотларда маблағлардан унумли фойдаланишни таъминлаш билан бирга пул маблағларининг самарадорлигини оширади.

Берилган масалаларда таъминот, ишлаб чиқариш ва сотиш жараёнларида иштирок этувчи счётларнинг иқтисодий мазмуни билан яқиндан танишадилар.

Мавзуни амалий дарс жараёнида янада чуқурроқ ўрганиш мақсадида ҳар бир жараён учун алоҳида-алоҳида масалалар тўпламда берилган.

Мисол -№15. ТАЪМИНОТ ЖАРАЁНИ ҲИСОБИ.

Мисолни ишлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

1. Таъминот жараёнида иштирок этувчи счётларнинг 1 январ 200... йил ҳолатига қолдиғи.

1.1. Таъминот жараёнида иштирок этувчи счётларнинг 1 январ 200... йил ҳолатига қолдиғи.

(сўмда)

№	Счётларнинг номи	Суммаси
1	Асосий воситалар	44265000
2	Асосий воситаларнинг эскириши	8245000
3	Мол етказиб беруувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар	14540000
4	Номоддий активлар	235000
5	Номоддий активларнинг эскириши	95000
6	Материаллар	13285000
7	Устав капитали	34905000
	Жами:	155570000

2. Хиссадорлик жамиятида январ ойида таъминот жараёни бўйича амалга оширилган хўжалик операциялари.

(сўмда)

№	Операциялар мазмуни	Вариантлар суммаси		
		1	2	3
1	Хиссадорлик жамияти томонидан 8 январда пул ўтказиш йўли билан асосий восита сотиб олинди ва кирим қилинди.	8274000	7867000	7576000
2	Мол етказиб берувчилардан тузилган шартномага асосан хиссадорлик	5445000	4794000	4697000

	жамияти материаллар сотиб олиш учун ҳисоб-китоб счётидан пул ўтказиб берди.				
3	Мол етказиб берувчилардан тўланган пул маблағларига асосан келган материаллар омборга кирим қилинди. 2 - операцияга қаранг.	?	?	?	
4	“Фатон” илмий ишлаб чиқариш бирлашмасидан хиссдорлик жамиятига илғор технология патентлари сотиб олинди ва кирим қилинди.	360000	320000	310000	
5	Хиссдорлик жамияти сотиб олинган патентлар учун ҳисоб-китоб счётидан пул ўтказиб берди.	360000	34000	32000	
6	Хиссдорлик жамиятидаги асосий воситаларга январ ойи учун эскириш ҳисобланди.	726000	686000	655000	
7	Номоддий активлар учун эскириш ҳисобланди.	12000	13000	11000	

Юқорида берилган маълумотларга асосан мисолни ечиш учун куйидагиларни бажариш талаб қилинади:

- 1.1.Таъминот жараёнида иштирок этувчи счётларни очиб, уларда бошланғич қолдиқларини кўрсатинг.
- 1.2.Январ ойида амалга оширилган хўжалик операцияларига тааълуқли бўлган бухгалтерия проводкаларини беринг.
- 1.3.Хар бир таъминот жараёнида қатнашган счёт бўйича ойлик оборотларини, ой охирига бўлган қолдиқларини ҳисоблаб чиқиш.
- 1.4.Синтетик счётлар бўйича ойлик оборот ведомостини тузиш.

5-МАВЗУ: ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНИ ҲИСОБИ.

Хар бир хўжалик юритувчи субъект ўз фаолиятини маълум хўжалик жараёни асосида ташкил қилади. Ишлаб чиқариш жараёни бу кенг жараён ҳисобланиб тағишли тайёргарликни талаб қилади ва бу тайёргарлик ишлари таъминот жараёни ёрдамида олиб борилади. Ишлаб чиқариш жараёнида талабалар асосий, ёрдамчи харажатлари, умумишлаб чиқариш харажатлари, давр харажатлари тўғрисидаги назарий билимларини масалалар ёрдамида амалиёт билан боғлашга ҳаракат қиладилар.

Мисол № 16. Ишлаб чиқариш жараёни ҳисоби.

Мисолни ишлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

1. Ишлаб чиқариш жараёнида қатнашувчи счётларнинг 1 январ 200... йил ҳолатига қолдиғи.

Синтетик счётлар бўйича 1.01.200... га қолдиқлар.

№	Счётлар номи	Суммаси
1	Асосий ишлаб чиқариш	24850000
2	Ёрдамчи ишлаб чиқариш	7980000
3	Умумишлаб чиқариш харажатлари	2750000
4	Асосий воситаларнинг эскириши ҳисоби	2245000
5	Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимлар билан ҳисоб-китоблар.	29845000
6	Бюджетга тўловлар бўйича ҳисоб-китоблар	18270000
7	Тайёр маҳсулот	14750000
	Жами:	100660000

II. Январ ойида ишлаб чиқариш жараёни бўйича қуйидаги операциялар амалга оширилди.

(сўмда)

1	Операциялар мазмуни	Вариантлар суммаси		
		1	2	3
1	Омбордан асосий ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди 5.01.200... йил.	1450000	1325000	1293000
2	Томонлар ўртасида тузилган шартномага асосан мол етказиб берувчилардан келган материаллар омборга кирим қилинди.	7870000	6896000	6375000
	Материаллар кирим қилинганда мол етказиб берувчининг айби билан камомад аниқланди. Аниқланган	870000	854000	821000
		870000	854000	821000

	камомад суммасига даъво қилинди ва айбдор томонидан даъво суммаси тан олинди. Омборга ҳақиқий келган материаллар суммаси моддий жавобгар шахслар томонидан қабул қилинди (суммасини аниқланг).	?	?	?
3	Хиссдорлик жамияти ишчи ва ходимларига январ ойи учун иш хақи ҳисобланди: а) асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга б) ёрдамчи ишлабчиқаришдаги ишчиларга с) маъмурий бошқарув ходимларига	5650000 2340000 1210000	4975000 2131000 1123000	5347000 2286000 1217000
	Жами:	9200000	?	?
4	Ходимларнинг иш ҳақидан белгиланган меъёрлар бўйича солиқ суммаси ушлаб қолинди.	1342000	1293000	1312000
5	Хиссдорлик жамиятидаги нафақахўрларга январ ойи учун нафақа ҳисобланди.	1870000	1750000	1670000
6	Асосий ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулот омборга кириш қилинди.	1340000	1290000	12750000
7	Хиссдорлик жамиятининг материаллар омборидан ёрдамчи ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди.	780000	750000	720000
8	Ҳисоб-китоб счётидан ходимларнинг иш ҳақидан ушлаб қолинган солиқ суммалри бюджетга ўтказиб берилди. (4 опер.қаранг)	?	?	?
9	Мол етказиб берувчилар томонидан аниқланган камомад суммаси учун қилинган даъво суммаси улар томонидан тўланди. Пул маблағини ҳисоб-китоб счётига ўтказилди. 2 опер.қаранг.	?	?	?
10	Кассадан ишчи ва ходимларга тузилган ведомостга асосан декабр ойида ҳисобланган иш хақи берилди.	7210000	71950000	71650000
11	Материаллар сақланадиган омбордан умумхўжалик харажатлари учун материаллар чиқарилди.	120000	115000	110000

Юқорида берилган маълумотларга асосан мисолни ишлаш учун қуйидагиларни бажариш талаб қилинади:

1. Ишлаб чиқариш жараёнидаги синтетик счётларни очиб уларда бошланғич қолдиқларини кўрсатинг.

2. Амалга оширилган хўжалик операцияларига тегишли бухгалтерия проводкаларини беринг.

3. Синтетик счётлар бўйича ойлик оборот ведомостини тузинг.

6-МАВЗУ: Тайёр маҳсулотни омборга қабул қилиш ва сотиш жараёни ҳисоби.

Мавзуни ўрганиш жараёнида талабалар асосий ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулотни омборга қабул қилиш тартиби, омборда тайёр маҳсулотларни сақлаш, омбор ҳисобини юритилиши, омборчи томонидан тайёр маҳсулотни кирим чиқими бўйича тузиладиган моддий жавобгарлик тўғрисидаги ҳисобни тузиш ва бухгалтерияга топшириш тартибини ўрганадилар. Шу билан бирга омбордан тайёр маҳсулотни харидорларга бериш (чиқариш) билан боғлиқ жараёнларни хужжатлаштириш тартиби билан яқиндан танишиб чиқадиладар.

Тайёр маҳсулотни истеъмолчиларга чиқариш ва маҳсулот сотиш жараёнида бухгалтерия ҳисоби счётларидаги ёзувларни ўрганиб чиқадиладар. Мисолни ишлаш давомида талабалар моддий жавобгар шахсларнинг яъни омбор мудирларининг тайёр маҳсулотлар ҳаракати (кирим-чиқими) бўйича товар ҳисоботини тузадиладар ва уни бухгалтерияга топшириш тартиби билан танишиб чиқадиладар.

Мисол 17. Мисолни ишлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

1. Хиссадорлик жамияти бўйича 1 ноябр ҳолатига синтетик счётларининг қолдиқлари.

(сўмда)			
№	Счётлар номи	Дебет	Кредит
1	Асосий воситалар	413550000	
2	Асосий воситаларнинг эскириши		423850
3	Тайёр маҳсулот	4734000	
4	Касса	112000	
5	Ҳисоб-китоб счёти	7948000	
6	Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар		146380000
7	Меҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ходимлар билан ҳисоб-китоблар		14385000
8	Устав капитали		265135150
	Жами:	426344000	426344000

2. Хиссдорлик жамиятининг декабр ойида амалга оширган хўжалик операциялари.

(сўмда)

№	Операциялар мазмуни	Вариантлар суммаси		
		1	2	3
1	Хиссдорлик жамиятининг омборига мол етказиб берувчилардан келган хом-ашёлар кирим қилинди.	24375000	2124000	1878000
2	Ҳисоб-китоб счётидан олинган хом-ашёлар учун мол етказиб берувчиларга пул тўланди.	2345000	1975000	1846000
3	Асосий ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулот 1-омборга қабул қилинди.	7386000	5675000	6835000
4	Хиссдорлик жамияти раҳбарининг буйруғига асосан 1-3 декабр кунлари 2-омборда тўлиқ инвентаризация ўтказилди. Ўтказилган инвентаризация натижасида омборда материаллар камомоди аниқланди. а) Моддий жавобгар шахснинг айби билан аниқланган камомад суммаси. б) Табиий камайиш меъёрига тенг келган камомад суммаси.	756000 17400	69300 16300	57900 15700
5	7.12. куни асосий ишлаб чиқаришдан 1- тайёр маҳсулотлар омборига тайёр маҳсулот кирим қилинди.	8456000	7745000	5695000
6	Хомашё ва материаллар омборидан асосий ишлаб чиқаришга хомашё чиқарилди.	12975000	10296000	9376000
7	Асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга иш ҳақи декабр ойи учун ҳисобланди ва маҳсулот таннархига ўтказилди.	6870000	5358000	6817000
8	Асосий ишлаб чиқаришдаги ишчиларга ҳисобланган жами иш ҳақиға нисбатан 15% бюджетга ажратмалар ҳисобланди.	?	?	?
9	Хиссдорлик жамиятининг ҳисоб-китоб счётига сотилагн маҳсулотлар суммаси ўтказилди.	46395000	39546000	38764000
10	Сотилган тайёр маҳсулот таннархи	21293000	20174000	19348000

2. Тайёр маҳсулотларнинг жами суммасини моддий жавобгар шахслар бўйича тақсимои.

2.1. Тайёр маҳсулотлар бўйича 1-омборчи Ақромов Н. зиммасидаги маҳсулотлар суммаси

2345000 сўм.

2.2. Материаллар бўйича омбор мудирининг Примов А. зиммасидаги материаллар суммаси

2389000 сўм.

Мисолни ишлаш учун қуйидаги ишларни тажариф талаб қилинади:

I. Тайёр маҳсулотлар ва материалларнинг кирим-чиқими бўйича моддий жавобгар шахсларнинг ҳисоботини қуйидаги шакл бўйича тузиш:

Омбор №1.

Омборчи _____ Тайёр маҳсулотлар ҳаракати бўйича ҳисобот №12.

2009 йил 1 декабрдан 31 декабргача .

№	Кимдан олинди ёки кимга чиқарилди	Хужжат		Микдори	Баҳоси	Суммаси
		№	куни			
1	1.12. ҳолатига қолдиқ					
	Кирим бўйича					

	Жами кирим					
	Чиқим бўйича					

	Жами чиқим					

1 январ ҳолатига қолдиқ (сўз билан)

Омбор мудирининг (имзо)

Ҳисобот бухгалтерияга топширилган санаси

Бухгалтер (имзоси)

II. Синтетик счётларни очиб уларда ой бошига бўлган қолдиқни ифода қилинг.

III. Ой давомида амалга оширилган хўжалик операцияларига тегишли бухгалтерия ёзувларини беринг.

IV. Хар бир счётни ойлик оборотларини, ой охирига бўлган қолдиқларини аниқланг.

V. Ойлик оборот ведомостини тузинг.

Мисол 18. Бухгалтерия ҳисоби регистрларидаги хатоликларни тузатиш.

Мисолни ишлаш давомида талабалар ҳисоб регистрларидаги хатоликларни тузатишдаги усуллар билан бевосита танишиб чиқадиладар. “Карректурa”, “Қизил ёзув” ва “Қўшимча проводка” усулларида фойдаланиш тартиби билан танишиб чиқадиладар. Мисолнинг хусусияти шундаки ҳисоб регистрларида нотўғри ёзувлар билан бухгалтерия ёзувлари (проводкалари) берилган. Талабанинг вазифаси ҳисоб регистрларидаги хатоликларни тузатиш усулларида биттасидан фойдаланиб тўғри бухгалтерия проводкасини беришдир.

Мисолни ишлаш учун яъни ҳисоб регистрларидаги хатоликларни тузатиш учун қуйидаги бухгалтерия ёзувларига, амалга оширилган хўжалик операцияларининг мазмунига алоҳида аҳамият бериш талаб қилинади.

Қуйидаги хўжалик операцияларига ҳисоб регистрларида нотўғри бухгалтерия ёзувлари берилган.

1. Операция мазмуни: Мол етказиб берувчилардан омборга юк хати асосида келган материаллар кирим қилинди-----450000 сўм.

а) берилган бухгалтерия ёзуви (проводкаси):

Дт “Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланадиган счётлар”- 45000сўм.

Кт “Материаллар” счёти -----45000 сўм.

Юқоридаги берилган бухгалтерия проводкасида хатолик материалларнинг суммасида содир бўлган. Яни омборга кирим қилинган материаллар суммаси 450000 сўм ўрнига 45000 сўм деб бухгалтерия ёзуви берилган.

Йўл қўйилган ҳисоб регистрларидаги хатоликни тузатиш учун нима қилиш керак?

1. Ҳисоб-китоб счётидан кассага иш ҳақи бериш учун пул олинди ва кассага кирим қилинди – 875000 сўм.

Бу операцияга берилган бухгалтерия проводкаси.

Дт “Касса” счёти-----875000 сўм.

Кт “Чет эл валютасидаги пул маблағларини ҳисоблашувчи счётлар”----- 875000 сўм.

Бу операцияларда ҳисоб-китоб счётидан кассага кирим қилинган пул маблағларининг умумий суммаси тўғри кўрсатилган, лекин хатолик бухгалтерия проводкасини беришда яъни счётлар корреспонденциясида содир этилган.

Йўл қўйилган хатоликни қандай тузатиш керак ва уни тузатиш бўйича тўғри бухгалтерия ёзувини беринг.

2. Омбордан товар олувчиларга товарни юбориш учун счёт-фактура ёзилди. Счёт фактурада ёзилиши керак бўлган товарлар суммаси 745617 сўм. Товарлар суммаси счёт-фактурада 74561 сўм деб кўрсатилган. Хатолик счёт фактура бўйича маълумотларни текшириш (таксировка қилиш) да аниқланди.

Счёт-фактурадаги хатоликни тўғрилашда қайси усулдан фойдаланиш мақсадга мувофиқ..

3. Асосий ишлаб чиқаришдан омборга тайёр маҳсулот кирим қилинди.-----1245000 сўм.

Кирим қилинган тайёр маҳсулот суммасига берилган бухгалтерия проводкаси:

Дт “Товарлар” счёти -----1215000 сўм.

Кт “Асосий ишлаб чиқариш” счёти-----1215000 сўм.

Бу операцияда икки томонлама хатоликка йўл қўйилган, биринчиси кирим қилинган тайёр маҳсулотнинг суммаси нотўғри кўрсатилган бўлса, иккинчидан, бухгалтерия проводкаси ҳам нотўғри берилган.

Бу хўжалик операцияси бўйича аниқланган хатоликни тўғрилаш учун қайси усулдан фойдаланиш мақсадга мувофиқ..

Мисол-№19. Амалга оширилган хўжалик операцияларини ҳисоб шаклларида ифодалаш.

Ушбу мисолда хиссдорлик жамиятида амалга оширилган қуйидаги хўжалик операциялари кўрсатилган. Берилган:

I. Хиссдорлик жамияти бўйича омбор мудирлари ва уларнинг зиммасидаги материал қийматларнинг 1.06.200... йил ҳолатига қолдиғи:

1.1. Омбор №1 Омборчи Примов А. Зиммасидаги қолдиқ 6874000 сўм.

1.2. Омбор №2 Омборчи Акрамов Н. Зиммасидаги қолдиқ 5395000 сўм.
Жами 12269000 сўм.

II. Хиссдорлик жамиятида материалларнинг кирим – чиқими бўйича июн ойида амалга оширилган хўжалик операциялари:

II.1. Омбор №1 бўйича амалга оширилган хўжалик операциялари ҳақида маълумотлар:

а) Мол етказиб берувчилардан 4 июн куни 121 юк хатига асосан келган материаллар омборчи Примов А. Томонидан кирим қилинди. – 1425000 сўм.

б) Мол етказиб берувчилардан 98 юк хатига асосан 12 июн куни келган материаллар омборчи томонидан тўлиқ кирим қилинди. – 4396000.

в) Омбор №1 дан 14 июн куни асосий ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди. 4574000 сўм.

II.2. Омбор №2 бўйича амалга оширилган хўжалик операциялари ҳақида маълумотнома:

а) Омборчи томонидан 5 июн куни 102 юк хатига асосан мол етказиб берувчилардан келган материаллар омборга кирим қилинди. 2982000 сўм.

б) 13 июн куни мол етказиб берувчилардан 67 юк хатига асосан келган материаллар омборчи томонидан кирим қилинди. 3173000 сўм.

в) Омбордан асосий ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди. 4124000 сўм.

III. Мисолни ишлаш учун юқоридаги маълумотларга асосланиб қуйидаги ишларни бажариш талаб қилинади.

III.1. Омбор мудирларининг (хар бири бўйича) материалларнинг кирим-чиқими бўйича 1-15 июнь ҳолатига ҳисоботини тузинг.

III.2. Тузилган ҳисоботларга асосланиб журнал-ордер №1, журнал-ордер №3 бўйича ёзувларни кўрсатинг.

Журнал-ордер №1 “Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар” счёти бўйича юритилади.

“Мол етказиб берувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар” счёти
бўйича “___” 200___ йил учун

[illegible]

Мисол -№20. Бухгалтерия ҳисобида амалга оширилган хўжалик операцияларини ҳисобга олиш тартиби. Мавзулар бўйича умумлаштирилган мисол.

Мисолни ишлаш учун қуйидаги маълумотлар берилган:

1. 1 декабр 200... йил ҳолатига ҳиссадорлик жамиятининг бухгалтерия ҳисоби счётларидаги қолдиқлар.

№	Счётлар номи	Дебет	Кредет
	Асосий воситалар	146375000	
	Асосий воситаларнинг эскириши		21385000
	Номоддий активлар	325000	
	Номоддий активларнинг эскириши		15000
	Материаллар	83450000	
	Тайёр маҳсулот	51350000	
	Асосий ишлаб чиқариш	21450000	
	Ёрдамчи ишлаб чиқариш	484500	
	Давр харажатлари	346000	
	Касса	120000	
	Ҳисоб-китоб счёти	547380000	
	Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан		326475000

	ҳисоб-китоблар		
	Ходимлар билан маҳнатга ҳақ тўлаш бўйича ҳисоб-китоблар		14870000
	Бюджетга қарздорлик		146350000
	Устав капитали		342185500
	Жами:	851280500	851280500

II. Моддий жавобгар шахслар зиммасидаги тайёр маҳсулот қолдиқлари
1 декабр 200... йил ҳолатига.

II.1. Тайёр маҳсулотлар 1-омбори бўйича 22350000 сўм. Моддий жавобгар шахс Примов А.

II.2. Тайёр маҳсулотлар 2-омбори бўйича 29000000 сўм. Моддий жавобгар шахс Акрамов Н.

III. Юқорида берилган маълумотларга асосан мисолни ишлаш учун куйидаги ишларни бажариш талаб қилинади:

1. 1-15 декабр ҳолатига моддий жавобгар шахсларнинг тайёр маҳсулотлар ҳаракати бўйича ҳисоботини тузинг.

2. Декабр ойида амалга оширилган хўжалик операциялари бўйича бухгалтерия проводкаларини беринг.

3. 1-декабр ҳолатига синтетик счётларни очиб уларда бошланғич қолдиқларини кўрсатиб, ойлик оборотларини, ой охирига қолдиқларини ҳисоблаб чиқинг.

4. Хиссадорлик жамиятининг 1 январ 200... йил ҳолатига балансини тузинг.

ХИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИНИНГ ДЕКАБР ОЙИДА АМАЛГА ОШИРГАН ХЎЖАЛИК ОПЕРАЦИЯЛАРИ.

(сўмда)

№	Операциялар мазмуни	Вариантлар		
		I	II	III
1	Асосий ишлаб чиқаришдан тайёр маҳсулотлар кирим қилинди: а) 1-омборга кирим қилинди б) 2-омборга кирим қилинди	4395000 3385000	3350000 3275000	385000 335000
2	Кассадан нафақахўр Исмоилов А.га октябр ойидаги нафақаси 148-чиқим ордерга асосан 5 декабр куни берилди.	200000	190000	180000
3	Тузилган шартномага асосан “Фатон” ишлаб чиқариш бирлашмасидан эҳтиёт қисмлар сотиб олинди, омборга кирим қилинди 7 декабр куни 49-сонли юк хати	1350000	1250000	1200000
4	Ёрдамчи ишлаб чиқаришдаги ишчиларга ноябр ойи учуниш ҳақи	1640000	1610000	1600000

	ҳисобланди..			
5	Ёрдамчи ишлаб чиқаришдаги ишчиларга ҳисобланган иш ҳақидан солиқлар суммаси ушлаб қолинди	345000	340000	335000
6	Мол етказиб берувчилардан шартномага асосан материаллар кирим қилинди. 240-юк хати 9 декабр куни.	980000	960000	950000
7	Ҳисоб китоб счётидан “Фатон” ишлаб чиқариш бирлашмасидан олинган эҳтиёт қисмлар учун пул ўтказилди. (3 опер.қаранг)	?	?	?
8	Кассада ўтказилган инвентаризация натижасида кассирнинг айби билан камомад аниқланди. Камомад касир томонидан тан олинди.	15000	12000	11000
9	Асосий воситаларнинг жорий таъмирлаш учун материаллар сарф қилинди ва давр харажатларига ўтказилди.	45000	35000	40000
10	Шаҳар ҳокимияти қарорига асосан ёрдам сифатида қайтиб олмаслик шарти билан “Дамас” автомашинаси берилди. “Дамас” автомашинасининг қиймати.	8950000	855000	11210000
11	Ёрдамчи ишлаб чиқаришга омбордан материаллар чиқарилди.	80000	75000	70000
12	Корхонага пул ўтказиш йўли билан мол етказиб берувчилардан потентлар сотиб олинди.	250000	220000	210000
13	Жамиятнинг хўжалик ишлари бўйича таъминотчиси Миродимов М. Томонидан нақд пулга сотиб олинган буюмлар омборга кирим қилинди.	55000	50000	45000
14	Жамиятнинг 2-тайёр маҳсулотлар омборидаги материаллари қайта баҳоланади: а) материалларнинг баҳоси қайта баҳолангунча б) қайта баҳолангандан кейин в) қайта баҳолаш натижасини топинг ва тегишли бахгалтерия ёзувини беринг.	4740000 4310000 ?	4550000 4250000 ?	4710000 4345000 ?

15	Жамиятнинг биринчи омборидан асосий ишлаб чиқаришга материаллар чиқарилди.	355000	350000	3450000
16	Маъмурий-бошқарув ходимларига иш хақи ҳисобланди.	2110000	1980000	1870000
17	Жамият томонидан тузилган шартномага асосан “Қувватаудит” фирмасига аудиторлик текшируви учун ҳисоб-китоб счётидан пул ўтказилди.	450000	440000	430000
18	“Қувватаудит” фирмасига тўланган пул маблағлари давр сарфларига ўтказилди.	450000	440000	430000
19	Жамиятнинг 1-тайёр маҳсулотлар омборида ўтказилган инвентаризация натижаларига асосан тайёр маҳсулотларнинг камомати аниқланди. Аниқланган камомат суммаси меёрдаги камомат суммасига тенг келди ва харажатлар ҳисобидан қопланди.	45000	40000	42000
20	Жамият бошқаруви раисининг буйруғига асосан ошхона биносини бузиш ва балансдан чиқариш белгиланган. а) Ошхона балансининг баланс қиймати. б) Эскириш суммаси. в) Ошхона биносини бузишдан кирим қилинган қурилиш материаллари суммаси. г) Бинони бузишда қатнашган ишчиларга иш хақи ҳисобланди (меҳнат шартномасига асосан). д) Ошхона биносини балансдан чиқаришдан қўрилган фарқи (зарарни) аниқланг ва бухгалтерия ёзувини беринг.	31200000 29160000 980000 90000 ?	28300000 26750000 960000 80000 ?	25500000 23340000 970000 40000 ?
21	Жамият алоқа хизмати учун шаҳаралоқа бўлимига декабр ойи учун ҳисоб-китоб счётидан пул ўтказиб берди.	300000	280000	270000
22	Шаҳаралоқа бўлимига ўтказиб	300000	280000	270000

	берилган пул маблағлари давр харажатларига ўтказилди.			
23	Йил охиридаги барча давр харажатлари олинган ялпи даромаддан қопланди.	446395000	43236000	412240000
24	Махсулотни сотишдан тушган тушум	198780000	210346000	214345000
25	Сотилган махсулотнинг таннари			

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯВИЙ-ХЎЖАЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ
БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ
ҲИСОБВАРАҚЛАРИ РЕЖАСИ

Мазкур Ҳисобварақлар режасига ЎзР АВ 12.11.2003 й. 1181-1-сон билан рўйхатга олинган ЎзР МВ Буйруғига мувофиқ ўзгартиришлар киритилган

I-ҚИСМ. УЗОҚ МУДДАТЛИ АКТИВЛАР

1-бўлим. Асосий воситалар, номоддий ва бошқа узоқ муддатли активлар

0100-0900

II-ҚИСМ. ЖОРИЙ АКТИВЛАР

2-бўлим. Товар-моддий захиралари

1000-2900

3-бўлим. Келгуси давр харажатлари ва кечиктирилган харажатлар - жорий қисми

3000-3900

4-бўлим. Олинадиган счётлар - жорий қисми

4000-4900

5-бўлим. Пул маблағлари, қисқа муддатли инвестициялар ва бошқа жорий активлар

5000-5900

III-ҚИСМ. МАЖБУРИЯТЛАР

6-бўлим. Жорий мажбуриятлар

6000-6900

7-бўлим. Узоқ муддатли мажбуриятлар

7000-7900

IV-ҚИСМ. ХУСУСИЙ КАПИТАЛ

8-бўлим. капитал, Тақсимланмаган фойда ва резервлар

8000-8900

**V-ҚИСМ. МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИНГ
ШАКЛЛАНИШИ ВА ИШЛАТИЛИШИ**

9-бўлим. Даромадлар ва ҳаражатлар

9000-9900

VI-ҚИСМ. БАЛАНСДАН ТАШҚАРИ СЧЁТЛАР

001-014

БУХГАЛТЕРИЯ БАЛАНСИ

Актив	Пассив
Узок муддатли активлар 0100-0900	Хусусий капитал 8000-8900
Жорий активлар 1000-5900	Мажбуриятлар 6000-7900

1. **Бухгалтерия счёти** - корхоналар иқтисодий ресурсларининг ҳолати ва ҳаракати ҳақидаги бухгалтерия ахборотини қайд этиш ва сақлаш услуги ва уларга бўлган талаблар.
2. **Доимий счётлар** - бу ҳисобот даври охирига сальдога эга бўлиб, бухгалтерия балансида акс эттириладиган активлар, мажбуриятлар, хусусий капитал счётларидир. Доимий счётлар актив, пассив, контр-актив ва контр-пассивларга бўлинади.
3. **Актив счёт (А)** - бу активларни акс эттиришга мўлжалланган счёт бўлиб, унда иқтисодий ресурсларнинг қолдиғи ва кўпайиши счётнинг дебетида, камайиш эса кредит бўйича акс эттирилади.
4. **Пассив счёт (П)** - бу мажбурият ва сармояни акс эттиришга мўлжалланган счёт бўлиб, унда мажбурият ва сармоянинг қолдиғи ва кўпайиш счётининг кредити бўйича, камайиш эса дебет бўйича акс эттирилади.
5. **Контр-актив счёт (КА)** - бу у билан боғлиқ бўлган актив счётнинг сальдосидан чегириладиган молиявий ҳисоботда активнинг соф қийматини акс эттирувчи счётдир.
6. **Контр-пассив счёт (КП)** - бу у билан боғлиқ бўлган пассив счётнинг сальдосидан чегараладиган молиявий ҳисоботда мажбурият ёки сармоянинг соф қийматини акс эттирувчи счётдир.
7. **Транзит счётлар (Т)** - бу ҳисобот даврида фойдаланиладиган, лекин ёпиладиган Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботда акс эттириладиган ҳисобот даври охирига қолдиққа

эга бўлмайдиган даромадлар ва харажатларнинг вақтинчалик счётларидир.

8. **Балансдан ташқари счётлар (БТ)** - бу корхонага қарашли бўлмаган, лекин вақтинчалик тасарруфида бўлган, активларни бори ва ҳаракати, шартли ҳуқуқлар ва мажбуриятлар ҳақидаги ахборотни умумлаштиришга мўлжалланган счётлар. Бу счётлар бошқа счётлар билан ўзаро боғланмайди ва корхонанинг ҳисоботида акс эттирилмайди.

I ҚИСМ. УЗОҚ МУДДАТЛИ АКТИВЛАР		
I БЎЛИМ. АСОСИЙ ВОСИТАЛАР, НОМОДДИЙ ВА БОШҚА УЗОҚ МУДДАТЛИ АКТИВЛАР		
0100	АСОСИЙ ВОСИТАЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
0110	Ер	
0111	Ерни ободонлаштириш	
0112	Узоқ муддатли ижара шартномаси бўйича олинган асосий воситаларни ободонлаштириш	
0120	Бинолар, иншоотлар ва узатувчи мосламалар	
0130	Машина ва асбоб-ускуналар	
0140	Мебел ва офис жиҳозлари	
0150	Компьютер жиҳозлари ва ҳисоблаш техникаси	
0160	Транспорт воситалари	
0170	Ишчи ва маҳсулдор ҳайвонлар	
0180	Кўп йиллик ўсимликлар	
0190	Бошқа асосий воситалар	
0199	Консервация қилинган асосий воситалар	
0200	АСОСИЙ ВОСИТАЛАРНИНГ ЭСКИРИШИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	КА
0211	Ерни ободонлаштиришнинг эскириши	
0212	Узоқ муддатли ижара шартномаси бўйича олинган асосий воситаларни ободонлаштиришнинг эскириши	
0220	Бино, иншоот ва узатувчи мосламаларнинг эскириши	
0230	Машина ва асбоб-ускуналарнинг эскириши	
0240	Мебел ва офис жиҳозларининг эскириши	
0250	Компьютер жиҳозлари ва ҳисоблаш техникасининг эскириши	
0260	Транспорт воситаларининг эскириши	
0270	Ишчи ҳайвонларнинг эскириши	
0280	Кўп йиллик ўсимликларнинг эскириши	

0290	Бошқа асосий воситаларнинг эскириши	
0299	Узоқ муддатли ижара шартномаси бўйича олинган асосий воситаларнинг эскириши	
0300	УЗОҚ МУДДАТЛИ ИЖАРА ШАРТНОМАСИ БЎЙИЧА ОЛИНГАН АСОСИЙ ВОСИТАЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
0310	Узоқ муддатли ижара шартномаси бўйича олинган асосий воситалар	
0400	НОМОДДИЙ АКТИВЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
0410	Патентлар, лицензиялар ва ноу-хау	
0420	Савдо маркалари, товар белгилари ва саноат намуналари	
0430	Дастурий таъминот	
0440	Ер ва табиат ресурсларидан фойдаланиш ҳуқуқлари	
0450	Ташкилий харажатлар	
0460	Франчайз	
0470	Муаллифлик ҳуқуқлари	
0480	Гудвилл	
0490	Бошқа номоддий активлар	
0500	НОМОДДИЙ АКТИВЛАР АМОРТИЗАЦИЯСИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	КА
0510	Патентлар, лицензиялар ва ноу-хаунинг амортизацияси	
0520	Савдо маркалари, товар белгилари ва саноат намуналарининг амортизацияси	
0530	Дастурий таъминотнинг амортизацияси	
0540	Ер ва табиат ресурсларидан фойдаланиш ҳуқуқларининг амортизацияси	
0550	Ташкилий харажатларнинг амортизацияси	
0560	Франчайзнинг амортизацияси	
0570	Муаллифлик ҳуқуқларининг амортизацияси	
0590	Бошқа номоддий активларнинг амортизацияси	
0600	УЗОҚ МУДДАТЛИ ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
0610	Қимматли қоғозлар	
0620	Шўъба хўжалик жамиятларига инвестициялар	
0630	Қарам хўжалик жамиятларига инвестициялар	
0640	Чет эл капитали мавжуд бўлган корхоналарга инвестициялар	
0690	Бошқа узоқ муддатли инвестициялар	
0700	ЎРНАТИЛАДИГАН АСБОБ-УСКУНАЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
0710	Ўрнатиладиган асбоб-ускуналар - маҳаллий	
0720	Ўрнатиладиган асбоб-ускуналар - хорижий	
0800	КАПИТАЛ ҚУЙИЛМАЛАРНИ	А

	ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	
0810	Тугалланмаган қурилиш	
0820	Асосий воситаларни харид қилиш	
0830	Номоддий активларни харид қилиш	
0840	Асосий подани ташкил қилиш	
0850	Ерни ободонлаштиришга капитал қуйилмалар	
0860	Узоқ муддатли ижара шартномаси бўйича олинган асосий воситаларга капитал қуйилмалар	
0890	Бошқа капитал қуйилмалар	
0900	УЗОҚ МУДДАТЛИ ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИ ВА КЕЧИКТИРИЛГАН ХАРАЖАТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
0910	Олинган векселлар	
0920	Узоқ муддатли ижара бўйича олинган тўловлар	
0930	Ходимларнинг узоқ муддатли қарзлари	
0940	Бошқа узоқ муддатли дебитор қарзлар	
0950	Вақтинчалик фарқлар бўйича кечиктирилган даромад (фойда) солиғи	
0960	Дисконт (чегирма)лар бўйича узоқ муддатли кечиктирилган харажатлар	
0990	Бошқа узоқ муддатли кечиктирилган харажатлар	
II ҚИСМ. ЖОРИЙ АКТИВЛАР		
II БЎЛИМ. ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАРИ		
1000	МАТЕРИАЛЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
1010	Хом-ашё ва материаллар	
1020	Сотиб олинган ярим тайёр маҳсулотлар ва бутловчи буюмлар	
1030	Ёқилғилар	
1040	Эҳтиёт қисмлар	
1050	Қурилиш материаллари	
1060	Идиш ва идишбоб материаллар	
1070	Четга қайта ишлаш учун берилган материаллар	
1080	Инвентар ва хўжалик жиҳозлари	
1090	Бошқа материаллар	
1100	ЎСТИРИШДАГИ ВА БОҚУВДАГИ ҲАЙВОНЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
1110	Ўстиришдаги ҳайвонлар	
1120	Бўрдоқидаги ҳайвонлар	
1200		
1300		
1400		

1500	МАТЕРИАЛЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ ВА ХАРИД ҚИЛИШНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
1510	Материалларни тайёрлаш ва харид қилиш	
1600	МАТЕРИАЛЛАР ҚИЙМАТИДАГИ ФАРҚЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
1610	Материаллар қийматидаги фарқлар	
1700		
1800		
1900		
2000	АСОСИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2010	Асосий ишлаб чиқариш	
2100	ЎЗИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ЯРИМ ТАЙЁР МАҲСУЛОТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2110	Ўзида ишлаб чиқарилган ярим тайёр маҳсулотлар	
2200		
2300	ЁРДАМЧИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2310	Ёрдамчи ишлаб чиқариш	
2400		
2500	УМУМИШЛАБЧИҚАРИШ ХАРАЖАТЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2510	Умумишлабчиқариш харажатлари	

2600	ИШЛАБ ЧИҚАРИШДАГИ ЯРОҚСИЗ МАҲСУЛОТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2610	Ишлаб чиқаришдаги яроқсиз маҳсулотлар	
2700	ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ ХЎЖАЛИКЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2710	Хизмат кўрсатувчи хўжаликлар	
2800	ТАЙЁР МАҲСУЛОТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2810	Омбордаги тайёр маҳсулотлар	
2820	Кўргазмадаги тайёр маҳсулотлар	
2830	Комиссияга берилган тайёр маҳсулотлар	
2900	ТОВАРЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
2910	Омбордаги товарлар	
2920	Чакана савдодаги товарлар	
2930	Кўргазмадаги товарлар	
2940	Прокатдаги буюмлар	
2950	Товарлар билан банд ва бўш идишлар	
2960	Комиссияга берилган товарлар	
2970	Йўлдаги товарлар	

2980	Савдо устамаси	КА
2990	Бошқа товарлар	
III БЎЛИМ. КЕЛГУСИ ДАВР ХАРАЖАТЛАРИ ВА КЕЧИКТИРИЛГАН ХАРАЖАТЛАР - ЖОРИЙ ҚИСМИ		
3000		
3100	КЕЛГУСИ ДАВР ХАРАЖАТЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
3110	Олдиндан тўланган ижара ҳақи	
3120	Олдиндан тўланган хизмат ҳақи	
3190	Бошқа келгуси давр харажатлари (ЎзР АВ 12.11.2003 й. 1181-1-сон билан рўйхатга олинган ЎзР МВ Буйруғи таҳриридаги банд)	
3200	КЕЧИКТИРИЛГАН ХАРАЖАТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
3210	Вақтинчалик фарқлар бўйича кечиктирилган даромад (фойда) солиғи	
3220	Дисконт (чегирма)лар бўйича кечиктирилган харажатлар	
3290	Бошқа кечиктирилган харажатлар	
3300		
3400		
3500		
3600		
3700		
3800		
3900		

IV БЎЛИМ. ОЛИНАДИГАН СЧЁТЛАР - ЖОРИЙ ҚИСМИ		
4000	ОЛИНАДИГАН СЧЁТЛАР	А
4010	Харидорлар ва буюртмачилардан олинадиган счётлар	
4020	Олинган векселлар	
4100	АЖРАТИЛГАН БЎЛИНМАЛАР, ШЎЪБА ВА ҚАРАМ ХЎЖАЛИК ЖАМИЯТЛАРИДАН ОЛИНАДИГАН СЧЁТЛАР	А
4110	Ажратилган бўлинмалардан олинадиган счётлар	
4120	Шўъба ва қарам хўжалик жамиятларидан олинадиган счётлар	
4200	ХОДИМЛАРГА БЕРИЛГАН БЎНАКЛАРНИ	А

	ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	
4210	Меҳнат ҳақи бўйича берилган бўнақлар	
4220	Хизмат сафарларига берилган бўнақлар	
4230	Умумхўжалик харажатлари учун берилган бўнақлар	
4290	Ходимларга берилган бошқа бўнақлар	
4300	МОЛ ЕТКАЗИБ БЕРУВЧИЛАР ВА ПУДРАТЧИЛАРГА БЕРИЛГАН БЎНАҚЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
4310	ТМҚлар учун мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга берилган бўнақлар	
4320	Узоқ муддатли активлар учун мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга берилган бўнақлар	
4330	Бошқа берилган бўнақлар	
4400	БЮДЖЕТГА БЎНАҚ ТЎЛОВЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
4410	Бюджетга солиқлар ва йиғимлар бўйича бўнақ тўловлари (турлари бўйича)	
4500	МАҚСАДЛИ ДАВЛАТ ЖАМҒАРМАЛАРИГА ВА СУҒУРТАЛАР БЎЙИЧА БЎНАҚ ТЎЛОВЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
4510	Суғурталар бўйича бўнақ тўловлари	
4520	Мақсадли давлат жамғармаларига бўнақ тўловлари	
4600	УСТАВ КАПИТАЛИГА ТАЪСИСЧИЛАРНИНГ УЛУШЛАРИ БЎЙИЧА ҚАРЗИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
4610	Устав капиталига таъсисчиларнинг улушлари бўйича қарзи	
4700	ХОДИМЛАРНИНГ БОШҚА ОПЕРАЦИЯЛАР БЎЙИЧА ҚАРЗИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
4710	Кредитга сотилган товарлар бўйича ходимларнинг қарзи	
4720	Берилган қарзлар бўйича ходимларнинг қарзи	
4730	Моддий зарарни қоплаш бўйича ходимларнинг қарзи	
4790	Ходимларнинг бошқа қарзлари	
4800	ТУРЛИ ДЕБИТОРЛАР ҚАРЗЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	А
4810	Узоқ муддатли ижара бўйича олинадиган жорий тўловлар	
4820	Қисқа муддатли ижара бўйича олинадиган тўловлар	
4830	Олинадиган фоизлар	
4840	Олинадиган дивидендлар	
4850	Олинадиган роялти	
4860	Даъволар бўйича олинадиган счётлар	
4890	Бошқа дебиторлар қарзлари	
4900	ДАРГУМОН ҚАРЗЛАР БЎЙИЧА РЕЗЕРВНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	КА

4910	Даргумон қарзлар бўйича резерв	
V БЎЛИМ. ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ, ҚИСҚА МУДДАТЛИ ИНВЕСТИЦИЯЛАР ВА БОШҚА ЖОРИЙ АКТИВЛАР		
5000	КАССАДАГИ ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5010	Миллий валютадаги пул маблағлари	
5020	Чет эл валютасидаги пул маблағлари	
5100	ҲИСОБ-КИТОБ СЧЁТИДАГИ ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5110	Ҳисоб-китоб счёти	
5200	ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДАГИ ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5210	Мамлакат ичидаги валюта счётлари	
5220	Чет элдаги валюта счётлари	
5300		
5400		
5500	БАНКДАГИ МАХСУС СЧЁТЛАРДАГИ ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5510	Аккредитивлар	
5520	Чек дафтарчалари	
5530	Бошқа махсус счётлар	
5600	ПУЛ ЭКВИВАЛЕНТЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5610	Пул эквивалентлари (турлари бўйича)	
5700	ЙЎЛДАГИ ПУЛ МАБЛАҒ (ЎТКАЗМА)ЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5710	Йўлдаги пул маблағ (ўтказма)лари	
5800	ҚИСҚА МУДДАТЛИ ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5810	Қимматли қоғозлар	
5820	Берилган қисқа муддатли қарзлар	
5890	Бошқа жорий инвестициялар	
5900	КАМОМАДЛАР ВА ҚИЙМАТЛИКЛАРНИНГ БУЗИЛИШИДАН ЙЎҚОТИШЛАР ВА БОШҚА ЖОРИЙ АКТИВЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	A
5910	Камомадлар ва қийматликларнинг бузилишидан йўқотишлар	
5920	Бошқа жорий активлар	

--

III ҚИСМ. МАЖБУРИЯТЛАР		
VI БЎЛИМ. ЖОРИЙ МАЖБУРИЯТЛАР		
6000	МОЛ ЕТКАЗИБ БЕРУВЧИЛАР ВА ПУДРАТЧИЛАРГА ТЎЛАНАДИГАН СЧЁТЛАР	II
6010	Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланадиган счётлар	
6020	Берилган векселлар	
6100	АЖРАТИЛГАН БЎЛИНМАЛАР, ШЎЪБА ВА ҚАРАМ ХЎЖАЛИК ЖАМИЯТЛАРИГА ТЎЛАНАДИГАН СЧЁТЛАР	II
6110	Ажратилган бўлинмаларга тўланадиган счётлар	
6120	Шўъба ва қарам хўжалик жамиятларига тўланадиган счётлар	
6200	КЕЧИКТИРИЛГАН МАЖБУРИЯТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	II
6210	Дисконт (чегирма)лар кўринишидаги кечиктирилган даромадлар	
6220	Мукофот (устама)лар кўринишидаги кечиктирилган даромадлар	
6230	Бошқа кечиктирилган даромадлар	
6240	Солиқлар ва мажбурий тўловлар бўйича кечиктирилган мажбуриятлар	
6250	Вақтинчалик фарқлар бўйича кечиктирилган даромад (фойда) солиғи бўйича мажбуриятлар	
6290	Бошқа кечиктирилган мажбуриятлар	
6300	ОЛИНГАН БЎНАКЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	II
6310	Харидорлар ва буюртмачилардан олинган бўнақлар	
6320	Акцияга обуначилардан олинган бўнақлар	
6390	Бошқа олинган бўнақлар	
6400	БЮДЖЕТГА ТЎЛОВЛАР БЎЙИЧА ҚАРЗНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	II
6410	Бюджетга тўловлар бўйича қарз (турлари бўйича)	
6500	СУҒУРТА ВА МАҚСАДЛИ ДАВЛАТ ЖАМҒАРМАЛАРИГА ТЎЛОВЛАР БЎЙИЧА ҚАРЗНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	II
6510	Суғурта бўйича тўловлар	
6520	Мақсадли давлат жамғармаларига тўловлар	
6600	ТАЪСИСЧИЛАРГА БЎЛГАН ҚАРЗНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	II
6610	Тўланадиган дивидендлар	
6620	Чиқиб кетаётган таъсисчиларга улушлари бўйича қарз	
6700	МЕҲНАТ ҲАҚИ БЎЙИЧА ХОДИМ БИЛАН ҲИСОБЛАШИШЛАРНИ ҲИСОБГА	II

	ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	
6710	Меҳнат ҳақи бўйича ходим билан ҳисоблашишлар	
6720	Депонентланган иш ҳақи	

6800	ҚИСКА МУДДАТЛИ КРЕДИТЛАР ВА ҚАРЗЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
6810	Қисқа муддатли банк кредитлари	
6820	Қисқа муддатли қарзлар	
6830	Тўланадиган облигациялар	
6840	Тўланадиган векселлар	
6900	ТУРЛИ КРЕДИТОРЛАРГА БЎЛГАН ҚАРЗЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
6910	Тўланадиган қисқа муддатли ижара	
6920	Ҳисобланган фоизлар	
6930	Роялти бўйича қарз	
6940	Кафолатлар бўйича қарз	
6950	Узоқ муддатли мажбуриятлар-жорий қисми	
6960	Даъволар бўйича тўланадиган счётлар	
6970	Ҳисобдор шахсларга бўлган қарз	
6990	Бошқа мажбуриятлар	
VII БЎЛИМ. УЗОҚ МУДДАТЛИ МАЖБУРИЯТЛАР		
7000	МОЛ ЕТКАЗИБ БЕРУВЧИЛАР ВА ПУДРАТЧИЛАРГА ТЎЛАНДИГАН УЗОҚ МУДДАТЛИ СЧЁТЛАР	П
7010	Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланадиган счётлар	
7020	Берилган векселлар	
7100	АЖРАТИЛГАН БЎЛИНМАЛАР, ШЎҒБА ВА ҚАРАМ ХЎЖАЛИК ЖАМИЯТЛАРИГА БЎЛГАН УЗОҚ МУДДАТЛИ ҚАРЗ	П
7110	Ажратилган бўлинмаларга бўлган узоқ муддатли қарз	
7120	Шўғба ва қарам хўжалик жамиятларига бўлган узоқ муддатли қарз	
7200	КЕЧИКТИРИЛГАН УЗОҚ МУДДАТЛИ МАЖБУРИЯТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
7210	Дисконт (чегирма)лар кўринишидаги узоқ муддатли кечиктирилган даромадлар	
7220	Мукофот (устама)лар кўринишидаги узоқ муддатли кечиктирилган даромадлар	
7230	Бошқа узоқ муддатли кечиктирилган даромадлар	
7240	Солиқлар ва мажбурий тўловлар бўйича узоқ муддатли кечиктирилган мажбуриятлар	

7250	Вақтинчалик фарқлар бўйича кечиктирилган даромад (фойда) солиғи бўйича узоқ муддатли мажбуриятлар	
7290	Бошқа узоқ муддатли кечиктирилган мажбуриятлар	
7300	ХАРИДОРЛАР ВА БУЮРТМАЧИЛАРДАН ОЛИНГАН БЎНАКЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
7310	Харидорлар ва буюртмачилардан олинган бўнаклар	
7400		
7500		
7600		
7700		
7800	УЗОҚ МУДДАТЛИ КРЕДИТЛАР ВА ҚАРЗЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
7810	Узоқ муддатли банк кредитлари	
7820	Узоқ муддатли қарзлар	
7830	Тўланадиган облигациялар	
7840	Тўланадиган векселлар	
7900	ТУРЛИ КРЕДИТОРЛАРГА БЎЛГАН УЗОҚ МУДДАТЛИ ҚАРЗЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
7910	Тўланадиган узоқ муддатли ижара	
7920	Турли кредиторларга бўлган бошқа узоқ муддатли қарзлар	
IV ҚИСМ. ХУСУСИЙ КАПИТАЛ		
VIII БЎЛИМ. КАПИТАЛ, ТАҚСИМЛАНМАГАН ФОЙДА ВА РЕЗЕРВЛАР		
8000		
8100		
8200		
8300	УСТАВ КАПИТАЛИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
8310	Оддий акциялар	
8320	Имтиёзли акциялар	
8330	Пай ва улушлар	
8400	ҚЎШИЛГАН КАПИТАЛНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
8410	Эмиссия даромади	
8420	Устав капиталини шакллантиришдаги курс фарқи	
8500	РЕЗЕРВ КАПИТАЛИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
8510	Мулкни қайта баҳолаш бўйича тузатишлар	
8520	Резерв капитали	
8530	Текинга олинган мулк	

8600	СОТИБ ОЛИНГАН ХУСУСИЙ АКЦИЯЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	КП
8610	Сотиб олинган хусусий акциялар - оддий	
8620	Сотиб олинган хусусий акциялар - имтиёзли	
8700	ТАҚСИМЛАНМАГАН ФОЙДА (ҚОПЛАНМАГАН ЗАРАР)НИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	
8710	Ҳисобот даврининг тақсимланмаган фойдаси (қопланмаган зарари)	
8720	Жамғарилган фойда (қопланмаган зарар)	
8800	МАҚСАДЛИ ТУШУМЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
8810	Грантлар	
8820	Субсидиялар	
8830	Аъзолик бадаллари	
8840	Мақсадли фойдаланадиган солиқ имтиёзлари	
8890	Бошқа мақсадли тушумлар	
8900	КЕЛГУСИ ХАРАЖАТЛАР ВА ТЎЛОВЛАР РЕЗЕРВЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	П
8910	Келгуси харажатлар ва тўловлар резервлари	
V ҚИСМ. МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА ИШЛАТИЛИШИ		
IX БЎЛИМ. ДАРОМАДЛАР ВА ХАРАЖАТЛАР		
9000	АСОСИЙ (ОПЕРАЦИОН) ФАОЛИЯТНИНГ ДАРОМАДЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	Т
9010	Тайёр маҳсулотларни сотишдан даромадлар	
9020	Товарларни сотишдан даромадлар	
9030	Ишлар бажариш ва хизматлар кўрсатишдан даромадлар	
9040	Сотилган товарларнинг қайтиши	
9050	Харидорлар ва буюртмачиларга берилган чегирмалар	
9100	СОТИЛГАН МАҲСУЛОТ (ТОВАР, ИШ, ХИЗМАТ)ЛАРНИНГ ТАННАРХИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	Т
9110	Сотилган тайёр маҳсулотларнинг таннархи	
9120	Сотилган товарларнинг таннархи	
9130	Бажарилган иш ва кўрсатилган хизматларнинг таннархи	
9140	Даврий ҳисобда ТМЗ сотиб олиш/харид қилиш	
9150	Даврий ҳисобда ТМЗ бўйича тузатишлар	
9200	АСОСИЙ ВОСИТАЛАР ВА БОШҚА АКТИВЛАРНИНГ ЧИҚИБ КЕТИШИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	Т
9210	Асосий воситаларнинг чиқиб кетиши	

9220	Бошқа активларнинг чиқиб кетиши	
9300	АСОСИЙ ФАОЛИЯТНИНГ БОШҚА ДАРОМАДЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	T
9310	Асосий воситаларнинг чиқиб кетишидан фойда	
9320	Бошқа активларнинг чиқиб кетишидан фойда	
9330	Ундирилган жарима, пеня ва устамалар	
9340	Ўтган йиллар фойдалари	
9350	Қисқа муддатли ижарадан даромадлар	
9360	Кредитор ва депонент қарзларни ҳисобдан чиқаришдан даромадлар	
9370	Хизмат кўрсатувчи хўжаликлар даромадлари	
9380	Текин қайтарилмайдиган молиявий ёрдам	
9390	Бошқа операцион даромадлар	
9400	ДАВР ХАРАЖАТЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	T
9410	Сотиш харажатлари	
9420	Маъмурий харажатлар	
9430	Бошқа операцион харажатлар	
9440	Келгусида солиқ солинадиган базадан чиқариладиган ҳисобот даври харажатлари	

9500	МОЛИЯВИЙ ФАОЛИЯТ ДАРОМАДЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	T
9510	Роялти кўринишидаги даромадлар	
9520	Дивидендлар кўринишидаги даромадлар	
9530	Фоизлар кўринишидаги даромадлар	
9540	Валюталар курслари фарқидан даромадлар	
9550	Узоқ муддатли ижарадан даромадлар	
9560	Қимматли қоғозларни қайта баҳолашдан даромадлар	
9590	Молиявий фаолиятнинг бошқа даромадлари	
9600	МОЛИЯВИЙ ФАОЛИЯТ БЎЙИЧА ХАРАЖАТЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	T
9610	Фоизлар кўринишидаги харажатлар	
9620	Валюталар курслари фарқидан зарарлар	
9630	Қимматли қоғозларни чиқариш ва тарқатиш бўйича харажатлар	
9690	Молиявий фаолият бўйича бошқа харажатлар	
9700	ФАВҚУЛОДДАГИ ФОЙДА (ЗАРАР)ЛАРНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	T
9710	Фавқулоддаги фойдалар	
9720	Фавқулоддаги зарарлар	
9800	СОЛИҚЛАР ВА ЙИҒИМЛАРНИ ТЎЛАШ УЧУН ФОЙДАНИНГ ИШЛАТИЛИШИНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	T

9810	Даромад (фойда) солиғи бўйича харажатлар	
9820	Фойдадан ҳисобланган бошқа солиқлар ва йиғимлар бўйича харажатлар	
9900	ЯКУНИЙ МОЛИЯВИЙ НАТИЖАНИ ҲИСОБГА ОЛУВЧИ СЧЁТЛАР	Т
9910	Якуний молиявий натижа	

VI ҚИСМ. БАЛАНСДАН ТАШҚАРИ СЧЁТЛАР		
001	Қисқа муддатли ижарага олинган асосий воситалар	БТ
002	Масъул сақлашга қабул қилинган товар-моддий қийматликлар	БТ
003	Қайта ишловга қабул қилинган материаллар	БТ
004	Комиссияга қабул қилинган товарлар	БТ
005	Ўрнатиш учун қабул қилинган ускуналар	БТ
006	Қатъий ҳисобот варақлари	БТ
007	Тўлашга қобилиятсиз дебиторларнинг зарарга ўтказилиб ҳисобдан чиқарилган қарзи	БТ
008	Мажбуриятлар ва тўловларни таъминлаш - олинган	БТ
009	Мажбуриятлар ва тўловларни таъминлаш - берилган	БТ
010	Узоқ муддатли ижара шартномаси бўйича берилган асосий воситалар	БТ
011	Ссуда шартномаси бўйича олинган мулк	БТ
012	Келгуси даврларда солиқ солинадиган базадан чиқариладиган харажатлар	БТ
013	Вақтинчалик солиқ имтиёзлари (турлари бўйича)	БТ
014	Фойдаланишдаги инвентар ва хўжалик жиҳозлари	БТ

